

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІЗМАЙЛОВ ЯРОСЛАВ ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 657.05:[330.322+330.341].021](043.3)

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Житомир – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Криворізькому економічному інституті ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Свірко Світлана Володимирівна,
Житомирський державний технологічний університет,
професор кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Зоріна Олена Анатоліївна,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
професор кафедри обліку та оподаткування

доктор економічних наук, професор
Крупка Ярослав Дмитрович,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри обліку у виробничій сфері

доктор економічних наук, професор
Левецька Світлана Олексіївна,
Національний університет водного господарства
та природокористування,
професор кафедри обліку і аудиту

Захист відбудеться “19” вересня 2018 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103, конференц-зала (2 поверх).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103.

Автореферат розісланий “17” серпня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
д. е. н., проф.

О. А. Лаговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізація та багатовекторна інтеграція країн світу, динамічні зміни конкурентного середовища, цифровізація економічних відносин та активне інвестування в інновації є факторами, що прискорюють економічний розвиток і здійснюють прямий вплив на оновлення, реконструкцію, модернізацію виробництва та реструктуризацію національної економіки. Проте, незважаючи на потребу в своєчасному реагуванні на новітні виклики, що постають перед інформаційним суспільством, ще не вдалось повною мірою забезпечити використання потенціалу сталого розвитку. Інвестиції до країн, що розвиваються, у 2016 р. порівняно з 2010 роком зменшилися з 2 трлн. дол. до 1,4 трлн. дол.¹ Через це в 2016 році обсяг світової економіки показав найнижчий показник зростання на 2,2%² після рецесії 2009 року, що є дуже низьким для досягнення Цілей сталого розвитку, які визначені ООН до 2030 року.

Збереження існуючої моделі розвитку промислового сектору України з орієнтацією на низькотехнологічні галузі виробництва та експорт сировини призвело до зниження конкурентних позицій національної економіки і подальшого нарощування її технологічного відставання від розвинутих країн світу. Щоб скоротити відставання, необхідно активізувати цілеспрямований процес позитивних зрушень завдяки інвестиціям в інновації, що в результаті приведе на мікрорівні – до підвищення ефективності господарської діяльності підприємств, а на макрорівні – до зростання національної економіки, науково-технічного розвитку та якісного підвищення рівня життя населення.

Вагому роль в залученні інвестицій, розбудові відповідних інноваційних проектів та раціональному управлінні цими сферами діяльності підприємств відіграє обліково-аналітична компонента як базовий інструмент інформаційного забезпечення для прийняття управлінських рішень. Опрацювання цього інструменту в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки України сприятиме: реальному оцінюванню наявних ресурсів, підвищенню ефективності прийняття рішень, формуванню обґрунтованої стратегії розвитку підприємств на інвестиційно-інноваційних засадах, визначенню шляхів ефективного функціонування економіки України в глобальних ринкових умовах.

Спектр сучасних практичних вимог до якісних характеристик інформації, яка генерується в системах бухгалтерського обліку та економічного аналізу підприємства, обґрунтовує потребу перегляду наукового статусу вказаних компонентів системи управління, їх змісту, предмету та об'єктів дослідження, методів та комунікативних засобів через призму інвестиційно-інноваційного розвитку. Сформоване якісне інформаційне обліково-аналітичне забезпечення управління дозволить діагностувати та контролювати тенденції поліпшення параметрів ефективності господарської діяльності підприємств для прийняття управлінських рішень, реалізація яких забезпечить інвестиційно-інноваційний розвиток економіки не тільки суб'єкта господарювання, а й усієї країни.

Питання інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України розглядали в своїх працях такі вітчизняні вчені-економісти: В.Г. Андрійчук, Л.Л. Антонюк, О.І. Амоша, А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, В.О. Гусєв, Д.Г. Лук'яненко, Л.Я. Малюта, А.І. Мокій,

¹ Доклад Организации Объединенных Наций о мировых инвестициях за 2017 год. „Инвестиции и цифровая экономика”, Нью-Йорк и Женева, 2017 http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_overview_ru.pdf

² Доклад Организации Объединенных Наций „Мировое экономическое положение и перспективы”, Нью-Йорк, 2017 https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/2017wesp_es_ru.pdf

О.М. Москаленко, В.Л. Отецький, А.Ф. Павленко, І.А. Павленко, А.М. Поручник, О.В. Прокопенко, В.С. Савчук, Т.О. Стовбун, В.П. Семиноженко, О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, В.Г. Федоренко, Л.І. Федулова, М.І. Флейчук, А.А. Чухно, Г.О. Швиданенко та ін. Також слід виокремити науковий доробок у дослідженні теорії інвестиційно-інноваційного розвитку зарубіжних вчених, таких як: С. Глазьев, П. Друкер, Н. Іванова, Дж. Кейнс, М. Кондратьєв, Б. Кузик, С. Кузнець, Г. Менш, Р. Нельсон, М. Портер, П. Ромер, Б. Санто, А. Шпітгофф, Й. Шумпетер, Е. Хансен, Ю. Яковець, К. Яновський та інші.

Проблеми бухгалтерського обліку, аналізу та контролю господарської діяльності в контексті інвестиційно-інноваційного розвитку за 27 років незалежності України досліджено в чотирьох докторських дисертаціях зі спеціальності 08.00.09 (раніше 08.06.04) “Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)”, що свідчить про обмежену увагу науковців до зазначеного напрямку дослідження. У 2002 році Я.Д. Крупкою в дисертації “Облік і аналіз інвестиційної діяльності підприємств: методологія та організація” розроблено і обґрунтовано концептуальні положення, методологію, методику та організацію обліку і аналізу інвестиційної діяльності на рівні підприємства, що базуються на національних і міжнародних стандартах бухгалтерського обліку. Побудовано теоретичні моделі обліку, аналізу й інформаційного забезпечення та шляхи їх реалізації на практиці. В 2008 році М.І. Бондарем у дисертації “Методологія та організація обліку і контролю інвестиційної діяльності” поглиблено методики обліку та контролю інвестицій, що спрямовані на вдосконалення взаємовідносин суб’єктів інвестиційних процесів через уточнення методів оцінювання інвестиційних ресурсів, визначення теоретичних аспектів сутності інвестицій та їх ролі в реструктуризації економіки країни. У 2011 році П.П. Микитюком було захищено роботу на тему “Аналіз ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств: теорія і практика”, в якій здійснено постановку і системне вирішення проблеми формування концептуальних засад і методології аналізу ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств з будівництва об’єктів та впровадження нових технологій. У 2011 році О.В. Кантаєвою в дисертації на тему “Бухгалтерський облік та аналіз інноваційної діяльності підприємств: організація і методологія” висвітлені методологічні проблеми та надані організаційно-практичні рекомендації зі створення системи обліково-аналітичного забезпечення управління інноваційною діяльністю промислових підприємств з метою задоволення інформаційних вимог управління щодо реалізації технічного та соціально-економічного ефекту інноваційної діяльності.

Також опрацювання підходів до бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності через призму інвестиційно-інноваційного розвитку здійснено у публікаціях К.В. Безверного, І.О. Бланка, С.Ф. Голова, Д.О. Грицишена, З.В. Гуцайлюка, С.В. Гушка, Т.В. Давидюк, В.В. Євдокимова, В.М. Жука, О.А. Зоріної, В.М. Івахненка, С.В. Калабухової, Л.М. Кіндрацької, В.М. Костюченко, М.В. Кужельного, Ю.А. Кузьмінського, О.А. Лаговської, І.Д. Лазаришиної, С.О. Левицької, С.Ф. Легенчука, Є.В. Мниха, О.В. Олійник, О.О. Осадчої, В.О. Осмятченка, В.М. Пархоменка, І.М. Парасій-Вергуненко, А.А. Пересади, О.А. Петрик, О.М. Петрука, М.С. Пушкаря, С.В. Свірко, В.В. Сопка, Н.М. Ткаченко, М.Г. Чумаченка, А.В. Шайкана та інших. Серед зарубіжних авторів відчутний внесок до розгляду цих аспектів бухгалтерського обліку та аналізу

зробили Х. Андерсон, Г. Александер, М. Баканов, С. Барнгольц, С. Барнес, Дж. Бейлі, Г. Бірман, І. Брюханенко, Ю. Будович, Г. Велш, Р. Еклес, П. Камишанов, Н. Каморджанова, Р. Каплан, В. Ковальов, Д. Колдуелл, М. Медведєв, Б. Нідлз, В. Новодворський, В. Палій, С. Панкова, Е. Саталкіна, В. Рибалкін, Ф. Роберт, О. Рожнова, Я. Соколов, М. Фрідман, Р. Холт, У. Шарп, А. Шеремет, С. Шмідт, Р. Шортрідж та інші.

Попри значні напрацювання українських та зарубіжних науковців, слід констатувати, що зважаючи на кардинальну зміну вектору спрямування економіки України на Євросоюз, існуючу в країні військово-політичну нестабільність, швидкі темпи світового зростання обсягів та якості інвестицій в інновації, цифровізацію та глобалізацію суспільних відносин, ряд питань обліково-аналітичного забезпечення управління підприємств за умов інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки залишилися частково або повністю поза їх увагою, а більшість сформованих підходів слід визнати застарілими. Необхідність комплексного дослідження питань розвитку теорії і методології, удосконалення методики й організації бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України визначає актуальність обраної теми даної дисертаційної роботи, її структуру і зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету у межах науково-дослідних тем: “Удосконалення бухгалтерського обліку промислових підприємств” (номер державної реєстрації 0114U004256) – особистий внесок автора полягає в розробці методичних положень бухгалтерського обліку витрат з поліпшення та ремонтів основних засобів підрядним, господарським та змішаним способами здійснення; “Розвиток теорії та методології організації бухгалтерського обліку в умовах аутсорсингу” (номер державної реєстрації 0116U005798) – особистий внесок автора полягає в розробці теоретико-методологічних положень з модифікацією складу функцій, завдань, принципів бухгалтерського обліку та інтегрованої звітності відповідно до умов інвестиційно-інноваційного розвитку економіки; “Механізм економіко-екологічної реабілітації суб'єктів господарювання від надзвичайних ситуацій, бойових дій як складова національної безпеки” (номер державної реєстрації 0116U005482) – особистий внесок автора полягає в розробці методики аналізу поліпшення і поточних ремонтів необоротних активів із застосуванням запропонованої системи показників та порядком розрахунку коефіцієнта порівняльної ефективності витрат.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є формування й обґрунтування теоретико-методологічних засад та організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств відповідно до умов інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- обґрунтувати місце бухгалтерського обліку та економічного аналізу в управлінні інвестиційно-інноваційним розвитком підприємства та національної економіки;
- сформулювати та обґрунтувати склад функцій і завдань, розвинути зміст та склад принципів бухгалтерського обліку та аналізу підприємств, який відповідатиме умовам інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України;
- розробити теоретико-методологічні положення системи бухгалтерського обліку та аналізу основних об'єктів інвестиційно-інноваційного розвитку, що здатні виступати

стимуляторами ефективності господарської діяльності підприємств;

- систематизувати та навести пропозиції щодо відображення в системі бухгалтерського обліку джерел фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств;
- удосконалити бухгалтерський облік витрат на інновації та науково-дослідні, дослідно-конструкторські і технологічні роботи (НДДКТР);
- удосконалити методичні підходи до обліку операцій з надходження і вибуття національних та іноземних інвестицій;
- визначити основні рахунки та представити методичні рекомендації з обліку й аналізу поліпшення необоротних активів, які дозволять виявити резерви підвищення ефективності господарської діяльності підприємств;
- обґрунтувати потребу та надати рекомендації щодо відображення інформації про гудвіл в обліково-аналітичній системі підприємств;
- розробити методичні підходи до алгоритмізації моделювання автоматизованого процесу обліку синергетичних ефектів, що утворюються в результаті взаємної дії факторів інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства;
- удосконалити порядок бухгалтерського обліку експортно-імпортних та бартерних зовнішньоекономічних операцій;
- розглянути теоретико-методологічну модель складання інтегрованої звітності;
- розробити та обґрунтувати концепцію розвитку бухгалтерського обліку в Україні;
- розробити проект положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Інноваційна діяльність”;
- визначити перспективи розвитку елементів організації технології бухгалтерського обліку з використанням комп’ютеризованих інформаційних систем у контексті вимог цифрової економіки як інструмента глобалізації;
- запропонувати напрями розвитку підготовки фахівців у закладах вищої освіти за спеціальністю “Облік і оподаткування” та навчальну дисципліну, яка сформує у студентів компетентності отримання та використання обліково-аналітичної інформації для управління інвестиційно-інноваційним розвитком на мега-, макро- та мікрорівні;
- розробити методику поетапного проведення аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку суб’єктів господарювання з відповідною системою показників;
- сформувати порядок проведення передінвестиційного аналізу;
- обґрунтувати методичні засади аналізу поліпшення необоротних активів для прийняття раціональних управлінських рішень;
- запропонувати показник порівняльної ефективності витрат на поліпшення функціонуючого і покупку нового виробничого обладнання;
- розробити систему узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів.

Об’єктом дослідження є системи бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні, методичні та організаційні положення бухгалтерського обліку й аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною базою дослідження виступили: теорія наукового пізнання, економічна теорія та теорія системних досліджень. У процесі

розгляду системи бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств використано методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції, аналогії, абстрагування та конкретизації. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод, що надав можливість встановити місце бухгалтерського обліку та економічного аналізу господарської діяльності підприємств в умовах глобалізації, цифровізації та інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України (розділ 1 дисертації). Під час наукового пошуку використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема: метод теоретичного узагальнення – для розкриття сутності понять “розвиток”, “інвестиційно-інноваційний розвиток”, “інвестиції”, “інновації”, “необоротні активи”, “інтелектуальний капітал”, “гудвіл” тощо (п. 1.4 дисертації); метод групування – для ведення їх аналітичного обліку (п. 2.1, п. 2.2, п.3.3 дисертації). Для ранжування суб’єктів господарювання за рівнями інвестиційно-інноваційного розвитку застосовано метод порівняння (п. 1.1, п. 4.2-4.4 дисертації). Для побудови алгоритмів розрахунків (п. 3.2 та п. 4.1 дисертації), відображення причинно-наслідкових зв’язків (п. 1.1 та п. 4.2 дисертації) та врахування факторів (п. 3.1, п. 4.2 дисертації), які впливають на інвестиційно-інноваційний розвиток, використано графічний метод. Для аналізу динамічних та структурних зрушень (п. 1.1, п. 4.4 дисертації), оцінювання ефективності (п. 4.4 дисертації) інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств застосовано економіко-статистичні та економіко-математичні методи. Метод моделювання використано для алгоритмізації автоматизованого процесу обліку синергетичних ефектів та комп’ютеризованого відображення господарських операцій (п. 1.4, п. 3.2 дисертації).

Інформаційною базою дослідження є законодавчі, нормативні та інструктивні документи, національні та міжнародні стандарти, що регламентують ведення обліку й подання звітності, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали періодичних видань і науково-практичних конференцій, статистична інформація, бази світових електронних бібліотек, довідкові та інформаційні видання професійних міжнародних організацій, дані обліку й звітності підприємств в Україні та за кордоном.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в формуванні та розробці нових теоретико-методологічних і організаційних положень бухгалтерського обліку та економічного аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України.

До найбільш вагомих наукових результатів, які одержані особисто автором дисертаційної роботи, належать:

вперше одержано:

- сформовано концепцію розвитку бухгалтерського обліку в умовах розбудови економіки України на інвестиційно-інноваційних засадах, цифровізації та глобалізації суспільних відносин з визначенням основних проблем, обмежень, факторів впливу та обґрунтуванням перспективного поетапного плану розвитку національної системи бухгалтерського обліку, що дозволяє суб’єктам господарювання, науковим установам та закладам освіти вийти на якісно новий рівень інвестиційно-інноваційного розвитку, забезпечуючи його єдині стратегічні орієнтири в національній економіці;

- елемент організації зовнішнього методичного забезпечення процесу бухгалтерського обліку підприємств через розробку та презентацію проекту національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Інноваційна діяльність”, який встановлює правила та

визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інноваційну діяльність у складі інвестиційної, операційної та фінансової діяльності;

- механізм поетапного економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку, який надає можливість оцінити тенденції, структуру кількісних та якісних змін, можливості, ступінь ефективності й резерви поліпшення господарської діяльності підприємства з наступним прийняттям обґрунтованих інвестиційно-інноваційних рішень для розвитку бізнесу;

- методика аналізу поліпшення і поточних ремонтів необоротних активів із застосуванням запропонованої системи взаємопов'язаних аналітичних показників та розробленим порядком розрахунку модифікованого показника порівняльної ефективності витрат на поліпшення функціонуючого або покупку нового виробничого обладнання, що створює належні передумови для ефективного управління необоротними активами через вибір способу відновлення втрачених ними споживчих властивостей;

удосконалено:

- методичне підґрунтя відображення в системі бухгалтерського обліку інформації про формування і використання ресурсів з власних, позикових та залучених джерел для фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку через введення додаткових синтетичних та аналітичних рахунків, застосування порядку створення і використання резерву для стабільного та надійного фінансового покриття інвестиційно-інноваційного розвитку з відображенням в системі бухгалтерського обліку підприємства, що сприяє ефективному контролю й управлінню отриманими та фактично використаними ресурсами на розвиток підприємства;

- методичні засади обліку операцій з надходження та вибуття іноземних інвестицій через уточнення термінології та доповнення методик обліку фінансових і капітальних інвестицій з обґрунтуванням кореспонденції рахунків обліку надходження, вибуття прямих та портфельних іноземних інвестицій, а також застосування прозорої облікової процедури ліквідації підприємства з іноземними інвестиціями, що спрощує співпрацю з іноземними інвесторами та залучення іноземного капіталу, забезпечує отримання об'єктивної інформації для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень;

- методичні положення бухгалтерського обліку витрат з поліпшення та ремонтів основних засобів, що здійснюються підрядним, господарським та змішаним способами, з використанням єдиної обґрунтованої класифікації, визначенням основних рахунків, забезпеченням чіткого порядку обліку їх капіталізації або віднесення на операційні витрати з узагальненням відповідної інформації в розробленому реєстрі бухгалтерського обліку "Відомість поліпшення основних засобів", створюючи передумови для запобігання можливим помилковим бухгалтерським записам і полегшуючи формування інформаційної бази аналізу;

- алгоритм застосування обліково-контрольних процедур для перевірки капітального інвестування з використанням договорів підряду в розрізі основних учасників інвестиційного процесу, що дозволяє виявляти завищення або заниження вартості будівельних робіт, поліпшення та ремонтів основних засобів, запобігаючи недостовірності облікових і кошторисних даних та порушенням фінансової дисципліни;

- методичні підходи до алгоритмізації моделювання автоматизованого процесу обліку синергетичних ефектів від використання виробничих потужностей, навичок персоналу,

організаційних переваг, гудвілу, інвестицій, інтелектуального капіталу, інновацій, нематеріальних активів у різноманітних комбінаціях через розробку алгоритму моделі отримання синергетичних ефектів із застосуванням запропонованого рахунку “Синергетичний ефект” з субрахунками “Позитивний синергетичний ефект” та “Негативний синергетичний ефект” для відображення сум, що утворюються в результаті взаємної дії факторів інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства;

- методичні підходи до порядку відображення курсових різниць при купівлі іноземної валюти та двоваріантного (в залежності від першої події) облікового відображення експортно-імпортних та бартерних зовнішньоекономічних операцій, що дозволяють підвищити якісний рівень інформаційного забезпечення даних операцій та здійснювати оперативне управління, ефективно контролювати та аналізувати обсяги отриманих та переданих валютних коштів, необоротних активів, товарів, готової продукції підприємств;

- порядок проведення передінвестиційного аналізу з визначенням етапів, за якими послідовно оцінюється інвестиційний клімат країни чи регіону, привабливість обраної галузі, потенціал підприємства-об'єкта вкладень та доцільність різних видів, форм і термінів здійснення інвестицій з урахуванням ризику. Розрахунки за методикою надають можливість інвесторам, менеджменту та заінтересованим особам приймати обґрунтовані інвестиційно-інноваційні рішення щодо доцільності обрання найкращого варіанту вкладання інвестиційних ресурсів;

дістало подальший розвиток:

- теоретико-методологічні положення систем бухгалтерського обліку і економічного аналізу господарської діяльності підприємств з визначенням об'єктів-стимуляторів, оновленим складом функцій, завдань та модифікацією принципів відповідно до умов інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, що дозволяє створити організаційно-методичні положення обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств з метою сегментарної оптимізації, підвищення вірогідності та релевантності результативної інформації;

- обґрунтування передумов розвитку теорії і методології бухгалтерського обліку та економічного аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку шляхом: 1) виявлення ланцюгового характеру процесу інвестиційно-інноваційного розвитку, під час якого відбувається послідовне генерування інновацій через інвестиції у геометричній прогресії до нескінченності; 2) удосконалення понятійно-категоріального апарату в частині запропонованих авторських визначень змістовного трактування та класифікацій категорій “розвиток”, “інвестиційно-інноваційний розвиток” на мікро- та макрорівні, “інвестиції”, “інновації”, “необоротні активи”, “інтелектуальний капітал” тощо; 3) обґрунтування стратегічних заходів та визначення місця інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств в розвитку економіки України. Це сприяє визначенню методологічних засад їх бухгалтерського обліку й більш повному забезпеченню інформаційних потреб аналізу;

- рекомендації щодо розширення та уточнення доведеного причинно-наслідкового характеру комплексного розгляду функцій та завдань бухгалтерського обліку в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, необхідність яких обумовлено переорієнтацією на нових користувачів, трансформацією мотивів та запитів всіх заінтересованих в обліковій інформації учасників господарських відносин. Обґрунтовано, що основною функцією бухгалтерського обліку (першоджерелом) є інформаційна, а

похідними – контрольна, захисту, науково-пізнавальна, прогностична, соціальна, юридична та адаптаційно-стимулююча. Виокремлено адаптаційно-стимулюючу функцію бухгалтерського обліку, яка передбачає відображення позитивних та негативних факторів впливу, резервів і можливостей розвитку для підприємства із вчасним реагуванням та адаптацією до швидко змінюваних умов ринку з метою забезпечення розвитку суб'єкта господарювання;

- теоретико-методологічна модель складання інтегрованої звітності через визначення основних складових: 1. Загальний розділ (огляд господарської діяльності підприємства та його зовнішнього середовища); 2. Основні принципи презентації; 3. Стратегія та розподіл ресурсів; 4. Організаційна структура та бізнес-модель підприємства; 5. Корпоративне управління; 6. Ризики та можливості; 7. Результати діяльності; 8. Перспективи на майбутнє. Подання інтегрованої звітності за встановленою структурою інформації дозволяє заінтересованим особам оцінити економічну, соціальну та екологічну результативність господарської діяльності підприємства, прозора відстежити зміну основних індикаторів його інвестиційно-інноваційного розвитку;

- класифікація гудвілу для потреб обліку за ознаками приналежності, якісної оцінки і надходження бізнес-об'єктів відповідно до інформаційних потреб та пріоритетних цілей основних контактних груп, а також методика, яка дозволяє генерувати інформацію в бухгалтерському обліку про суму внутрішнього гудвілу підприємства у розрізі його елементів з метою прийняття ефективних управлінських, в тому числі інвестиційно-інноваційних рішень, що впливають на тактичний і стратегічний розвиток підприємства;

- методологічні положення та методичні засади обліку капітальних інвестицій в частині оцінки та обліку об'єктів через запропоновану ієрархію рахунків на етапі формування їх первісної вартості за НП(С)БО та МСФЗ в залежності від способів будівництва або надходження на підприємство необоротних активів, що сприяє групуванню витрат за: існуючими субрахунками, цільовим призначенням, способом здійснення робіт, технологічною структурою, відтворювальною структурою, об'єктами будівництва (монтажу) для контролю процесу формування вартості введеного до експлуатації об'єкта необоротних активів, забезпечуючи отримання прозорої інформації для аналізу та прийняття раціональних інвестиційних рішень;

- теоретико-методичний апарат обліку господарських операцій з нематеріальними активами через формування та обґрунтування класифікації, розроблену систему кодування аналітичних рахунків, представлену кореспонденцію рахунків та обґрунтовану найбільш раціональну схему організації документообігу первинної облікової інформації про нематеріальні активи між функціональними службами (відділами) великих промислових підприємств в умовах використання комп'ютерних технологій, що забезпечує достовірне відображення відповідних господарських операцій, оперативне здійснення контролю за рухом нематеріальних активів та формування об'єктивної інформації для аналітичних потреб;

- організація технології облікового процесу в умовах цифровізації та глобалізації економічних відносин, складовими якої є: техніка організації та ведення обліку, методичне забезпечення, організація праці бухгалтера, організація розвитку бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарського контролю шляхом застосування комп'ютеризованих інформаційних систем та моделювання загального алгоритму автоматизованого процесу

обліку господарських операцій, що дозволяє підвищити оперативність і прозорість обліково-аналітичної інформації підприємства;

- організація розвитку технології бухгалтерського обліку в інвестиційно-інноваційному середовищі завдяки розробці концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні на середньострокову перспективу, яка надає можливість позитивно вплинути на відповідність якості облікової інформації динамічно змінюваним вимогам, що висуваються різними користувачами для прийняття рішень в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, цифровізації та глобалізації суспільних відносин;

- положення організації розвитку праці та професійної діяльності облікових працівників через обґрунтування необхідності запровадження в освітній процес та змістовне наповнення навчальної дисципліни циклу професійної підготовки “Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку”, яка сформує у студентів компетентності отримання та використання обліково-аналітичної інформації для управління інвестиційно-інноваційним розвитком на мега-, макро- та мікрорівні. Запропоновано основні напрями розвитку підготовки фахівців у закладах вищої освіти за спеціальністю “Облік і оподаткування”.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження, що полягають у розробці та удосконаленні теоретичних та організаційно-методичних положень обліку й аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України, можуть бути використані промисловими підприємствами при обґрунтуванні управлінських заходів щодо забезпечення їх інвестиційно-інноваційного розвитку, виступати основою теоретичних та емпіричних досліджень, використовуватись для модернізації підходів з підготовки фахівців економічного профілю та при розробці й удосконаленні нормативних актів.

Основні теоретичні, методологічні та організаційно-практичні положення дослідження доведені до рівня конкретних розробок, придатних до використання підприємствами, в діяльності державних органів та закладів вищої освіти, зокрема:

1. На загальнодержавному рівні: концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні на середньострокову перспективу та рекомендації з удосконалення порядку бухгалтерського обліку експортно-імпорتنих операцій, капітальних інвестицій, витрат на інновації та науково-дослідні, дослідно-конструкторські і технологічні роботи (Міністерство фінансів України, довідка № 05000-08-10/2961 від 02.02.18 р.).

2. На регіональному рівні: методика проведення передінвестиційного аналізу (Управління економіки виконкому Криворізької міської ради, довідка № 8/03-32 від 03.01.18 р.); рекомендації з обліку, аналізу і контролю фінансово-економічних результатів суб'єктів господарювання, які повністю або частково фінансуються за рахунок муніципального бюджету (Департамент економіки та інвестицій Київської міської державної адміністрації, довідка №001-15/4 від 30.01.18 р.); рекомендації для захисту держави від неправомірного формування суб'єктами господарської діяльності кредиту з ПДВ (Північний офіс Держаудитслужби Державної аудиторської служби України, довідка № 26-00-14-14/2074 від 01.03.18 р.).

3. На рівні суб'єктів господарювання: методики бухгалтерського обліку капітальних інвестицій та проведення аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку (Асоціація “Укррудпром”, довідка № УР-01/4 від 03.01.18 р.); методика бухгалтерського обліку

формування і використання резерву інвестиційно-інноваційного розвитку (ПАТ “Південний гірничо-збагачувальний комбінат”, довідка № 52-51/591 від 27.12.17 р.); методики бухгалтерського обліку витрат на інновації та науково-дослідні, дослідно-конструкторські і технологічні роботи та аналізу поліпшення і поточних ремонтів необоротних активів (ПАТ “Укрзалізниця”, довідка №107/ДН-2 від 29.01.18 р.); методика застосування обліково-контрольних процедур для перевірки капітального інвестування з використанням договорів підряду в розрізі основних учасників інвестиційного процесу (ДП „ДПІ “Кривбаспроект”, довідка № 001-99 від 11.01.18 р.).

4. На рівні закладів вищої освіти: пропозиції з удосконалення теоретичного та обліково-аналітичного забезпечення господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку включено до робочих програм і методичного забезпечення навчальних дисциплін “Облік в зарубіжних країнах”, “Облік і звітність за МСФЗ”, “Інноваційний розвиток підприємств” у Криворізькому економічному інституті ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана” (довідка № 11/02-843 від 26.12.17 р.); пропозиції з удосконалення обліку, звітності та аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку використано в процесі розробки навчальних програм і навчально-методичного забезпечення дисциплін “Бухгалтерський облік”, “Звітність підприємств”, “Облік зовнішньоекономічної діяльності”, “Обліково-аналітичне забезпечення безпеки підприємства”, “Сучасні проблеми бухгалтерського обліку” у Національній академії статистики, обліку та аудиту, м. Київ (довідка № 33 від 18.01.18 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Висновки, пропозиції та наукові розробки, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у дослідженні комплексу питань, пов’язаних з обліково-аналітичним забезпеченням господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні положення та практичні результати дисертаційної роботи доповідались, обговорювались та одержали позитивну оцінку науковців на облікових та аналітичних секціях 26 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що відображено в публікаціях [23-48].

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 59 наукових праць загальним обсягом 134,6 друк. арк. (особисто автора – 67,3 друк. арк.), з яких: 1 монографія (загальним обсягом 32,16 друк.); 21 стаття загальним обсягом 17,86 друк. арк. (особисто автора – 16,3 друк. арк.) у наукових виданнях (з них – 4 у наукових періодичних виданнях інших держав; 10 - у виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз; 7 - у наукових фахових виданнях України); 11 у інших виданнях загальним обсягом – 79,07 друк. арк. (особисто автора – 13,73 друк. арк.); 26 тез доповідей та матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій загальним обсягом 5,51 друк. арк. (особисто автора – 5,11 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації викладено на 555 сторінках друкованого тексту, обсяг основної частини – на 378 сторінках. Робота

містить 24 таблиці, 62 рисунки та 16 додатків на 99 сторінках. Список використаних джерел налічує 474 найменування на 44 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, відображено зв'язок роботи з науковими темами та планами, наведено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи та інформаційну базу дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, охарактеризовано особистий внесок, ступінь апробації та висвітлення в публікаціях основних підсумків роботи, наведено інформацію про структуру дисертації.

У першому розділі **“Теоретичні засади бухгалтерського обліку та аналізу діяльності підприємств в контексті інвестиційно-інноваційної компоненти розвитку національної економіки”** досліджено й обґрунтовано теоретичний базис бухгалтерського обліку та економічного аналізу господарської діяльності підприємств з визначенням пріоритетних об'єктів-стимуляторів, оновленим змістовним наповненням елементів тезауруса, складу функцій, завдань та модифікацією принципів відповідно до умов інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, що дозволило створити відповідні організаційно-методичні положення обліково-аналітичного забезпечення управління інвестиційно-інноваційною діяльністю підприємств з метою сегментарної оптимізації та підвищення якісних характеристик результативної інформації.

Виявлено ланцюговий характер процесу інвестиційно-інноваційного розвитку, під час якого відбувається послідовне генерування інновацій через інвестиції у геометричній прогресії до нескінченності. Ґрунтуючись на аналізі позитивного досвіду реформ провідних країн світу, результатом яких став якісний соціально-економічний стрибок, зроблено висновок, що в основу стратегічних пріоритетів розвитку України потрібно покласти активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності її підприємств, які прагнуть до посилення своїх позицій на внутрішньому та міжнародному ринках. Запропоновано модель взаємозв'язку інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства та національної економіки через відображення основних індикаторів, факторів впливу і очікуваних результатів з відображенням місця бухгалтерського обліку та економічного аналізу в управлінні суб'єктом господарювання (рис.1).

В роботі запропоновано теоретико-методологічні положення, які відповідають умовам інвестиційно-інноваційного розвитку в контексті розширення сфери використання інформаційних даних бухгалтерського обліку з мікрорівня, узагальнюючи їх на макро- та мегарівнях (рис. 2).

Здійснено розвиток понятійно-категоріального апарату в частині запропонованого авторського змістовного трактування категорій “інвестиційно-інноваційний розвиток” на мікро- та макрорівні, “інвестиції”, “інновації”, “інтелектуальний капітал”, “гудвіл” тощо. Обґрунтовано доцільність розглядати інвестиційно-інноваційний розвиток як цілеспрямований процес позитивних зрушень завдяки інвестиціям в інновації, що в результаті призведе на мікрорівні до зростання ефективності господарської діяльності підприємств, а на макрорівні – до зростання національної економіки, науково-технічного розвитку та якісного підвищення рівня життя населення. Запропоновано авторське визначення інвестицій як витрат грошових коштів, майнових та інтелектуальних цінностей, що акумульовані з різних ресурсних джерел, на здійснення господарської діяльності з метою майбутнього отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту.

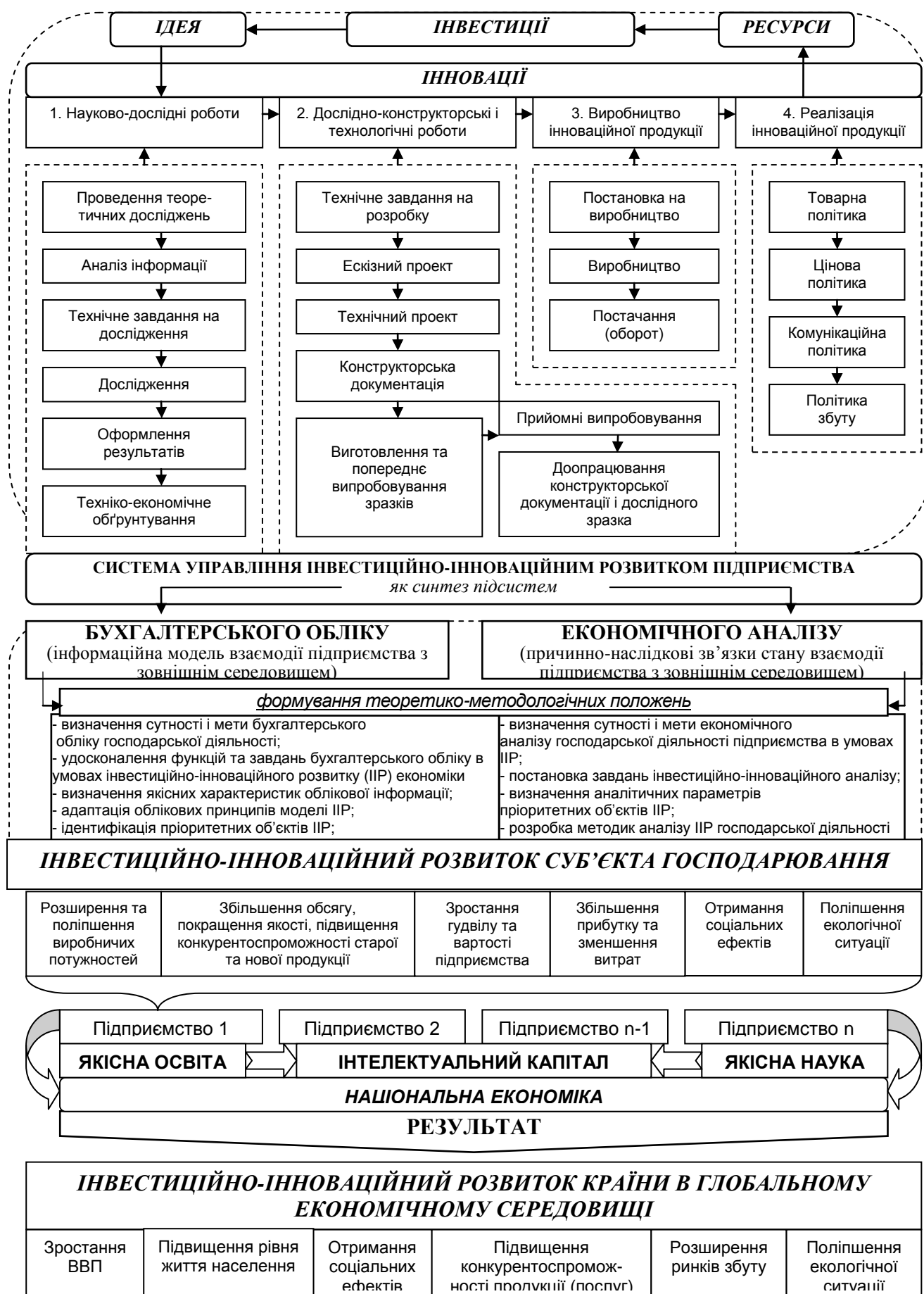

Рис. 1. Місце бухгалтерського обліку та економічного аналізу в управлінні інвестиційно-інноваційним розвитком

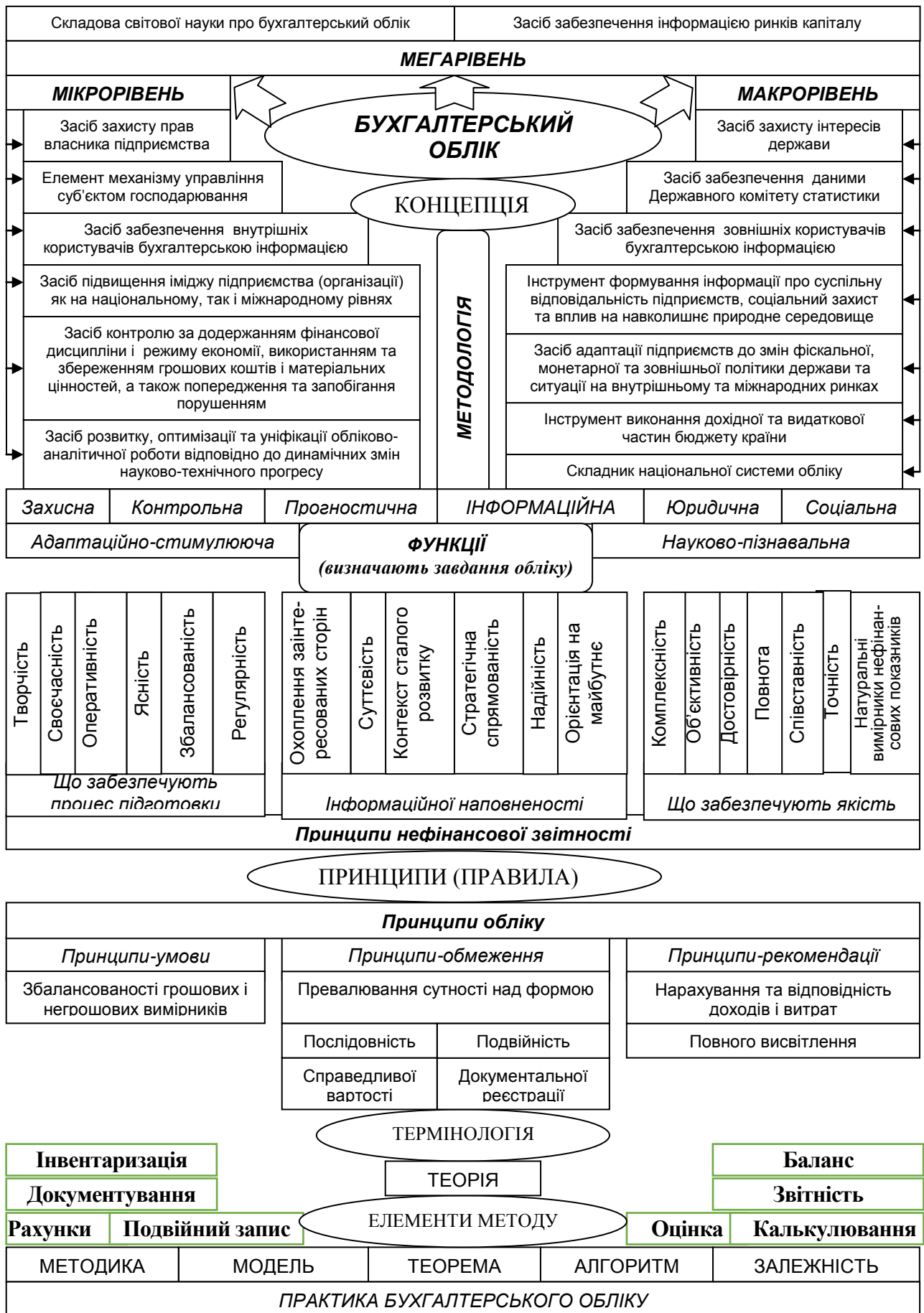

Рис. 2. Теоретико-методологічні положення бухгалтерського обліку на мега-, макро- і мікрорівнях

Рекомендовано визначати інновації як корисний для господарської діяльності підприємств результат інвестицій у вигляді новостворених (застосованих) чи вдосконалених конкурентоздатних технологій, продукції або послуг, а також організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, що істотно поліпшують структурно-якісні параметри виробничо-господарської та соціальної сфери. Визначено, що інтелектуальний капітал - це створений або придбаний інтелектуальний продукт, який має вартісну оцінку, об'єктивований та ідентифікований (відокремлений від підприємства), утримується підприємством (суб'єктом господарювання) з метою ймовірності одержання прибутку (додаткової вартості). Встановлено залежність, що внаслідок зростання вартості гудвілу збільшується вартість продукції підприємства і навпаки. Рекомендовано трактувати зовнішній гудвіл для цілей бухгалтерського обліку як суму нематеріальних інтелектуальних активів та синергетичних ефектів, що матеріалізується при об'єднанні або придбанні підприємства у вигляді різниці між його ринковою ціною та балансовою вартістю активів. Запропоновано модифіковану класифікацію гудвілу для потреб обліку за ознаками приналежності, якісної оцінки та надходження бізнес-об'єктів. Доведено, що до внутрішнього гудвілу слід відносити: ділову репутацію; ділові зв'язки; імідж, створений персоналом; інтелектуальний капітал персоналу; бренд; торгову марку; престиж; реноме та інше.

Рекомендовано розширити та уточнити доведений та умотивований причинно-наслідковий характер комплексного розгляду функцій та завдань бухгалтерського обліку в умовах моделі інвестиційно-інноваційного розвитку національної економіки. Обґрунтовано, що основною функцією бухгалтерського обліку (першоджерелом) є інформаційна, а похідними – контрольна, захисту, науково-пізнавальна, прогностична, соціальна, юридична та адаптаційно-стимулююча. Виокремлено в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки адаптаційно-стимулюючу функцію бухгалтерського обліку, яка передбачає відображення позитивних та негативних факторів впливу, резервів і можливостей розвитку для підприємства із вчасним реагуванням та адаптацією до швидко змінюваних умов ринку. Потребу в застосуванні адаптаційно-стимулюючої функції зумовлено необхідністю врахування в обліку господарської діяльності підприємства мобільності зовнішніх економічних умов, зокрема змін податкового законодавства, різких структурно-цінових стрибків на ринках ресурсів, товарів і послуг, кардинальних інвестиційно-інноваційних зрушень, сучасних вимог цифровізації та глобалізації. Цією функцією забезпечується використання адаптаційно-стимулюючого потенціалу облікової інформації для визначення резервів інвестиційно-інноваційного розвитку в динамічному ринковому середовищі.

Відповідно до нових завдань змінюється пріоритетність об'єктів бухгалтерського обліку, відбувається трансформація елементів методу бухгалтерського обліку та принципів, які визначають напрями їх використання. З законодавчо закріплених принципів рекомендовано виключити автономність, безперервність, єдиний грошовий вимірник через невідповідність сучасній теорії і практиці обліку в контексті інвестиційно-інноваційного розвитку країни. Доповнено систему принципів такими новими елементами, як подвійність, документальна реєстрація, справедлива вартість, збалансованість грошових і негрошових вимірників. Уточнення складу принципів бухгалтерського обліку надало можливість: розвинути теоретичне підґрунтя бухгалтерського обліку; створити практичні рекомендації бухгалтеру до дії; правильно формувати найважливіші показники діяльності суб'єкта

господарювання; отримувати достовірну фінансову інформацію та ефективно управляти підприємством. Визначено, що предметом бухгалтерського обліку в умовах моделі інвестиційно-інноваційного розвитку економіки є господарські об'єкти, засоби, ресурси, процеси та явища, які використовуються в процесі здійснення господарської діяльності і впливають на ефективність соціально-економічних результатів та інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства.

Розглянуто теоретико-методологічні положення економічного аналізу, які дозволяють сформулювати комплексне обліково-аналітичне управління підприємством на засадах інвестиційно-інноваційного розвитку. Обґрунтовано, що метою економічного аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку є формування інформації про потребу та вплив вкладених інвестиційних ресурсів на результативність господарської діяльності підприємства, розрахунок ефекту від впроваджених та отриманих інновацій та визначення позитивного і негативного впливу факторів на його інвестиційно-інноваційний потенціал. Проведено критичний аналіз думок провідних вчених-аналітиків щодо сутності та класифікації функцій економічного аналізу, а також запропоновано та обґрунтовано їх новий склад, що відповідає умовам моделі інвестиційно-інноваційної розвитку економіки. Рекомендовано виокремити дев'ять основних функцій: інформаційно-аналітичну, управління, контролю, оцінювальну, діагностичну, пошукову, захисту, науково-пізнавальну та прогностичну. Сформульовано завдання аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства крізь призму підсистем управління та визначено його місце в системі управління господарською діяльністю. Проаналізовано існуючі підходи провідних науковців до розкриття сутності та класифікації принципів, методів і методик економічного аналізу. Сформовано порядок застосування методів економічного аналізу в залежності від фаз інвестиційно-інноваційного процесу на підприємствах (табл. 1).

Таблиця 1

Рекомендований порядок застосування методів економічного аналізу підприємства в залежності від фаз інвестиційно-інноваційного процесу

Фаза	Метод	Сутність
1	2	3
Визначення потреби, можливості та цілеспрямованості інновацій	SWOT-аналіз	метод аналізу, який дозволяє знайти оптимальне співвідношення між сильними і слабкими сторонами господарської діяльності підприємства, з урахуванням її можливостей і загроз, спрямований на виявлення резервів зниження витрат за їх реалізації завдяки запровадженню більш ефективних варіантів виробництва, раціонального співвідношення між споживчими властивостями виробу та витратами на його виготовлення, сприяє визначенню способів зниження матеріало-, енерго- і трудомісткості продукції
	Дорожня карта	метод аналізу розвитку бізнесу або продажу певного продукту з урахуванням усіх відомих факторів за декількома сценаріями з оцінкою можливих ризиків. Побудова дорожньої карти складається з аналітичного визначення вузлів (або певних точок), на яких слід приймати важливі для господарської діяльності підприємства рішення, в залежності від поточної конкурентної ситуації на ринку з урахуванням можливих наслідків
	Бенчмаркінг	метод оцінки стратегій і цілей роботи підприємства порівняно з компаніями-лідерами для визначення його позиції на конкретному ринку товарів і послуг
	Портфоліо технологій	це метод фіксування, акумулювання, оцінки і самооцінки технологічно-виробничих досягнень підприємства за певний проміжок часу з метою відстеження прогресу в господарській діяльності за окремий проміжок часу
	Аналіз життєвого циклу продукту	метод аналізу процесу розроблення товару з огляду на стадії його життєвого циклу, оцінки потенціалу його збуту, одержання прибутку, з урахуванням поведінки конкуруючих компаній та обраної маркетингової стратегії підприємства
	Сценарій розвитку техніки	метод оцінки ризиків проекту розвитку технічної бази підприємства шляхом встановлення впливу на проект різних факторних комбінацій з урахуванням ймовірності настання кожного сценарію
	Евристичні методи	спеціальні методи аналізу, що ґрунтуються на використанні досвіду, інтуїції фахівця-аналітика та його творчого мислення

Продовження табл. 1

1	2	3
Генерація ідей	Мозковий штурм	метод висування, порівняння та відбору ідей групою експертів у процесі розв'язування аналітичного завдання
	Теорія розв'язання винахідницьких завдань	метод що передбачає класифікаційний аналітичний механізм розв'язання винахідницьких завдань із застосуванням матриці протиріч, алгоритмізації процесів на підставі використання законів розвитку технічних систем
	Загальна оцінка інвестицій (RGI)	забезпечує оцінювання інвестиційних потреб і можливостей підприємства
	Інтелектуальний аналіз даних	метод виявлення раніше невідомих, практично корисних і нетривіальних інтерпретацій аналітичної інформації, необхідної для прийняття управлінських та інвестиційно-інноваційних рішень
Оцінка ідей (потенційних рішень)	Аналіз витрати/прибуток	метод системного аналізу структури витрат у взаємозв'язку з обсягами реалізації та прибутками підприємства
	Аналіз ризиків	метод аналізу ймовірності виникнення ризику та обсягів можливих фінансових втрат при настанні ризикової події
	Оцінка технології	метод аналізу й оцінки економічних наслідків та ризику впровадження технологій у разі нормальної чи аварійної експлуатації
	Рейтинговий метод	полягає у визначенні системи аналітичних показників, які оцінюють бізнес-ідею, у порівнянні з умовним еталонним результатом
Реалізація	Бізнес-модель	метод концептуальної аналітичної діагностики способу створення інновації або отримання корисного ефекту від бізнесової діяльності
	Структурування функції якості (QFD)	метод систематичного і структурованого перетворення побажань споживачів у вимоги до якості продукції, послуг і/або процесу, що забезпечує через аналітичну інформацію краще розуміння вимог споживачів при проектуванні, розробці ц удосконаленні продукції, послуг і процесів
	Аналіз видів наслідків і потенційних відмов (FMEA)	метод превентивної аналітики спрямований на попередження та / або ослаблення шкідливих наслідків у споживача через можливі дефекти продукції і процесів її виробництва, що можуть виникати під час модернізації
	Мінімізація витрат	метод аналізу, що передбачає вибір найбільш дешевого варіанту в період прийняття управлінського та інвестиційно-інноваційного рішення
	Маркетинговий аналіз	метод аналізу комерційної спроможності проекту, оцінка можливості реалізації певного продукту на обраному ринку та отримання рівня доходу, який зміг би покрити витрати за проектом і задовольнити інтереси інвесторів

Уточнено змістовне наповнення принципів, рекомендовано види та методи аналізу, що дозволять бухгалтерам, аналітикам, аудиторам, контролерам та іншим суб'єктам краще розуміти та ефективно використовувати теоретико-методологічні аспекти економічного аналізу на практиці.

Обґрунтовано, що під об'єктом господарської діяльності доцільно розуміти частину господарського комплексу, в результаті зміни якої відбувається зміна всього господарського комплексу в цілому. Відтак, з'являється наступна ієрархія: факт господарської діяльності → об'єкт господарської діяльності → об'єкт обліку (аналізу). Визначено перелік основних об'єктів бухгалтерського обліку та економічного аналізу, через які має відбуватись інвестиційно-інноваційний розвиток господарської діяльності підприємств та економіки України в цілому.

У другому розділі **“Методологія та методика бухгалтерського обліку основних об'єктних складових інвестиційно-інноваційного розвитку діяльності підприємств”** розроблені методичні положення бухгалтерського обліку пріоритетних об'єктив-стимуляторів інвестиційно-інноваційного розвитку діяльності підприємств, які обумовлюють формування якісного інформаційного простору для аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

На підставі опрацювання методологічних підходів до ведення обліку в роботі сформовано методику відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку інформації про формування і використання ресурсів з власних, позикових та залучених джерел для фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства, яка надає можливість більш повно, з належним ступенем деталізації обліковувати та аналізувати обсяги ресурсів, що отримані та фактично використані на інвестиційно-інноваційний розвиток

підприємства. Це дозволило менеджменту підприємств більш зважено підходити до прийняття і обґрунтування інвестиційно-інноваційних рішень та раціонально поєднувати власні, залучені і позикові джерела розвитку суб'єкта господарювання на інвестиційно-інноваційних засадах. На реалізацію розвинутих методологічних позицій запропоновано методику обліку формування та використання резерву інвестиційно-інноваційного розвитку з відображенням в системі бухгалтерського обліку підприємства, яка дозволила: виокремити зазначену складову в загальному обсязі витрат підприємства; прозоро і достовірно відображати та контролювати цільове використання ресурсів, стабільність та надійність покриття зазначених витрат; посилити контроль за спрямуванням ресурсів на цілі інвестиційно-інноваційного розвитку.

Запропоновано методику відображення в обліку операцій з надходження та вибуття прямих іноземних інвестицій, в основу якої покладено удосконалену кореспонденцію рахунків, застосування прозорої облікової процедури надходження, вибуття прямих та портфельних іноземних інвестицій, ліквідації підприємства з іноземними інвестиціями. Завдяки синтезу обліку фінансових і капітальних інвестицій створено надійне інформаційне забезпечення для прийняття обґрунтованих рішень іноземними інвесторами, контролю облікових показників про вкладений капітал, обсяги прибутку, дивіденди тощо.

Для правильного відображення й отримання достовірної інформації про нематеріальні активи визначено організаційно-методичні проблеми їх відображення в обліку, а також запропоновано шляхи їх розв'язання. Розроблено та обґрунтовано в умовах використання комп'ютерних інформаційних систем і технологій найбільш раціональну схему організації документообігу інформації про нематеріальні активи між функціональними службами (відділами) великих промислових підприємств. Сформовано та обґрунтовано класифікацію нематеріальних активів, на підставі якої створено систему кодування аналітичних рахунків та запропонований порядок їх бухгалтерського обліку і оцінки, що дозволило належним чином відображати ці господарські операції, оперативно здійснювати контроль за дотриманням законодавства, складанням звітності, забезпечувати користувачів потрібною інформацією.

Обґрунтовано, що гудвіл здійснює істотний вплив на процес формування компетентної думки зовнішніх партнерів та менеджменту про фактичні та потенційні можливості підприємства, а при складанні звітності є одним зі способів варіювання оцінок компанії і подання даних з метою ідеалізації фактичної інформаційної картини. Уточнено порядок обліку господарських операцій з купівлі підприємства за ціною, що є більшою або меншою, ніж балансова вартість його активів та зобов'язань, через визначення пріоритетних цілей контактних груп, що здійснюють вплив на формування гудвілу. Наведено авторську кореспонденцію рахунків та чітку послідовність формування даних про зовнішній гудвіл, зважаючи на два основних підходи: капіталізації або не визнання гудвілу активом в обліку із списанням витрат на його придбання за рахунок зменшення капіталу власників. Важливим є акцент на тому, що відбувається з підприємством, яке придбавають: воно або ліквідується, або стає дочірнім. Доведено, що з розвитком економіки знань внутрішній гудвіл можливо, доцільно і в перспективі необхідно обов'язково відображати не тільки для управлінських цілей, але і в офіційній звітності підприємств. Адже корисно, щоб інвестори, працівники, контрагенти, а особливо суб'єкти фондового ринку могли побачити динаміку нематеріальної складової вартості підприємства та потенціал його розвитку у

вигляді внутрішнього гудвілу. Для ефективного управління розвитком підприємства на принципах синергізму потрібно достовірно оцінювати, обліковувати та впливати на розмір синергетичних ефектів, що можна досягти, ввівши до робочого плану рахунків рахунок або субрахунок “Синергетичний ефект” із рахунками наступного порядку “Позитивний синергетичний ефект” та “Негативний синергетичний ефект”. Для цього в національній системі бухгалтерського обліку можливо використовувати, як приклад, за бажанням менеджменту, рахунки 12 “Нематеріальні активи”, 18 “Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи”, 19 “Гудвіл” тощо. Також рекомендовано відкривати субрахунок для відображення синергетичного капіталу на рахунках 4 класу “Власний капітал та забезпечення зобов’язань”. Обґрунтовано методику, яка дозволила генерувати інформацію в бухгалтерському обліку про суму внутрішнього гудвілу підприємства у розрізі його елементів. Сутність методики полягає у наступних аспектах: в обліковій політиці підприємства рекомендовано встановити нижню межу віднесення витрат на внутрішній гудвіл у розмірі 10000 грн. за одну операцію; обґрунтовано механізм та порядок бухгалтерського обліку господарських операцій; подані рекомендації зі створення експертної комісії, яка приймає рішення про віднесення на операційні витрати або капіталізацію понесених підприємством витрат на рахунок 126 “Внутрішній гудвіл” та за відповідними аналітичними рахунками, збільшуючи тим самим балансову вартість внутрішнього гудвілу (рис. 3).

Рис. 3. Рекомендований порядок обліку внутрішньогенерованого гудвілу

У фінансовій звітності підприємства рекомендовано подавати інформацію про: вартість внутрішнього і зовнішнього гудвілу; фактори, що вплинули на зміни балансової вартості внутрішнього гудвілу при визнанні його в бухгалтерському обліку; витрати на формування, підтримання та розвиток ділової репутації і вартості фірми.

Визначено існуючі проблеми і запропоновано напрями удосконалення бухгалтерського обліку витрат на поліпшення та ремонт основних засобів, інновації, НДДКТР через формування рекомендацій з уточнення нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський і податковий облік в частині розкриття понять та наведення єдиної обґрунтованої класифікації, визначення основних рахунків та методичних рекомендацій з обліку таких витрат, особливо з урахуванням підрядного та господарського способу здійснення, що сприяло підвищенню прозорості й достовірності даних операцій, уникненню можливих помилкових бухгалтерських записів, здійсненню контролю за дотриманням законодавства і полегшенню формування інформаційної бази аналізу. Запропонований порядок обліку сприяє чіткому розмежуванню зазначених витрат між рахунком 15 “Капітальні інвестиції” та рахунками поточних витрат залежно від висновку комісії підприємства та/або встановленої в обліковій політиці граничної межі вартісного розміру за одну операцію, що дозволяє інвесторам та заінтересованим особам отримувати якісну інформацію про інвестиційно-інноваційну складову діяльності суб’єкта господарювання.

Систематизовано методики оцінки та обліку об’єктів капітальних інвестицій з надходженням об’єктів необоротних активів різними шляхами на етапі формування їх первісної вартості за НП(С)БО та МСФЗ в залежності від способів надходження на підприємство. Для спрощення процесу групування та вибірки капітальних витрат за різними класифікаційними ознаками пропонується вести аналітичний облік капітальних інвестицій у вигляді ієрархії рахунків, групуючи витрати на рахунках: I порядку – синтетичний рахунок 15 “Капітальні інвестиції”; II порядку - за існуючими субрахунками; III порядку - за цільовим призначенням; IV порядку - за способом здійснення робіт; V порядку - за технологічною структурою; VI порядку - за відтворювальною структурою; VII порядку - об’єкти будівництва (монтажу). Здійснено узагальнену характеристику обліково-контрольних процедур в галузі капітального інвестування з використанням договорів підряду в розрізі основних учасників інвестиційного процесу з урахуванням характеру їх взаємодії.

Сформовано методики відображення в бухгалтерському обліку курсових різниць в операціях з іноземною валютою та двоваріантного (в залежності від першої події відвантаження товару або отримання оплати) облікового відображення експортно-імпортних та бартерних зовнішньоекономічних операцій. Здійснено розробку алгоритму проведення таких операцій з цифровим обґрунтуванням послідовного визначення сум позитивних і негативних курсових різниць, що набуває особливої актуальності при нестабільності національної валюти, а також запропоновано відкриття аналітичних субрахунків до рахунків доходів, собівартості, витрат на збут і фінансових результатів з зазначенням зовнішньоекономічного призначення та географії контрагентів. Розроблені методики дозволяють повно й чітко відображати міжнародні операції, створюючи підґрунтя для прозорої економічної взаємодії між суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності.

Запропоновано теоретико-методологічну модель складання інтегрованої звітності,

основною особливістю якої є фокус на інтелектуальних, фінансових, виробничих, природних, соціальних та людських ресурсах підприємства у розрізі створення вартості (капіталу). Визначено основні структурні складові, що дозволяють збільшити можливості оцінки економічної, соціальної та екологічної результативності господарської діяльності, відстежити зміну параметрів функціонування підприємства в поточному періоді, виправити збої, що допущені в попередніх періодах і впливають на стан підприємства, сформувавши стратегічні напрями розвитку та функціонування підприємства шляхом розробки заходів попередження ризиків. Це забезпечує безперервність функціонування підприємства, дозволяє підвищити імідж, конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційну привабливість підприємства на національному та міжнародному рівнях, сформувавши позитивне відношення до менеджменту та власників з боку громади тощо.

У третьому розділі **“Організаційні положення бухгалтерського обліку суб’єктів господарської діяльності за умов реалізації моделі інвестиційно-інноваційного розвитку України”** сформовано та обґрунтовано концепцію розвитку бухгалтерського обліку в Україні, розроблено проект положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Інноваційна діяльність”, а також представлено організаційно-методологічні положення, які забезпечують прийняття оперативних, тактичних та стратегічних управлінських рішень. Систематизовано погляди науковців, проведено критичний аналіз і теоретичне удосконалення методології організації бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств у контексті інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств та економіки України. Визначено основні складові організації бухгалтерського обліку (табл. 2), серед яких: техніка організації та ведення обліку; методичне забезпечення бухгалтерського обліку; організація праці бухгалтера; організація розвитку бухгалтерського обліку; організація внутрішньогосподарського контролю. Доведено, що підвищення рівня організації обліку підприємств надає можливість збільшити результативність господарської діяльності.

Запропоновано модернізовану систему принципів організації бухгалтерського обліку, яка дозволяє удосконалити теоретичні засади організації бухгалтерського обліку, прописати чіткі посадові обов’язки обліковців, правильно організувати діяльність структурних підрозділів підприємства, отримувати оперативну, повну та достовірну інформацію, яка створює можливість ефективно управляти підприємствами, забезпечуючи їх розвиток на інвестиційно-інноваційних засадах. Запропоновано концепцію розвитку бухгалтерського обліку в Україні для забезпечення єдиних орієнтирів та стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку всієї економіки (рис. 4).

Виявлено, що на сьогоднішній день на мега- і макрорівнях міжнародні та національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку не виокремлюють інноваційну діяльність в окремий вид діяльності, не створено Положення (стандарту) “Інноваційна діяльність”, в якому було б концептуально розкрито методологічні засади порядку визнання, оцінки, складу доходів та витрат на інновації, їх відображення у бухгалтерському обліку та звітності, що набуває великої потреби і актуальності при формуванні національної політики економічного розвитку на інвестиційно-інноваційному підґрунті. Для встановлення чітких правил та визначення методологічних засад формування в бухгалтерському обліку і звітності підприємств інформації про інноваційну діяльність у складі інвестиційної, операційної та фінансової діяльності розроблено проект положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Інноваційна діяльність”.

Таблиця 2

Характеристика складових та завдань організації бухгалтерського обліку
господарської діяльності підприємств

Складові	Завдання	Прояв на внутрішньому та зовнішньому рівнях	
		Всередині підприємства	Конкуренти, контрагенти, держава
ТЕХНІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ	Організація руху первинних документів та облікових регістрів для документування фактів господарського життя	Впливає на внутрішні взаємозв'язки між підрозділами підприємства та електронний або паперовий рух документації. Прискорює через застосування інформаційних систем рух інформації та прийняття рішень	Впливає на побудову економічних відносин з контрагентами. Показує контролюючим органам законність господарської діяльності підприємства відповідно до ЗУ „Про бухгалтерський облік”. Впливає на інформацію для фондових та інших ринків із залучення капіталу
	Розробка та затвердження планів синтетичних і аналітичних рахунків бухгалтерського та управлінського обліку		
	Організація застосування інформаційних систем, технологій та комп'ютеризації в обліку		
	Організація захисту інформації		
	Організація форми та порядку заповнення договорів		
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	Вибір методів списання запасів	Впливає на порядок обліку господарських процесів і явищ. Надання повної, достовірної та оперативної інформації менеджерам та інвесторам для прийняття рішень	Впливає на параметри інформації, які потрібні державним органам на місцевому, регіональному та державному рівнях
	Визначення порядку оцінки і обліку майна та джерел його утворення		
	Організація питань нормативного обліку		
	Розробка та організація систем обліку доходів, витрат і калькулювання собівартості		
	Організація обліку праці та її оплати		
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАЦІ БУХГАЛТЕРА	Визначення прав та обов'язків працівників бухгалтерії	Визначає взаємовідносини між менеджментом та працівниками бухгалтерської служби із зазначенням кола обов'язків, компетентностей, структури служби, розпорядку праці тощо	Визначає перелік компетентностей та умов праці для потенційних претендентів на посаду бухгалтера
	Організація праці бухгалтерської служби		
	Нормування чисельності та праці працівників бухгалтерської служби		
	Організація структури бухгалтерської служби		
ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	Забезпечення проведення науково-дослідних робіт, підготовчих курсів	Визначає основні засади розвитку системи бухгалтерського обліку на підприємстві та розвитку здібностей працівників бухгалтерської служби	Впливає на параметри інформації, яку зможе подавати працівник бухгалтерії, оволодівши додатковими компетенціями на оновленій матеріально-технічній базі, що дає можливість залучати нових інвесторів, покупців, партнерів, підвищує соціальну значущість та імідж підприємства
	Підготовка матеріально-технічної бази в частині технічних засобів та інформаційного забезпечення, визначення кола допоміжних процедур розвитку бухгалтерського обліку		
	Організація та забезпечення наукових відряджень		
	Встановлення зв'язку з державними та суспільними організаціями для співпраці		
	Застосування більш раціональної моделі організаційної побудови бухгалтерської служби, удосконалення складу структурних підрозділів бухгалтерської служби		
	Організація інтелектуального та соціального розвитку працівників		
ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО ГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ	Організація внутрішньогосподарського контролю	Виконує захисну функцію для підприємства. Надання менеджером та інвесторам інформації про збереження і використання ресурсів підприємства, а також контролюючим ланкам про факти розкрадання та неефективного використання потужностей для прийняття управлінських рішень	Поліпшує економічні відносин з контрагентами. Впливає на параметри інформації, що потрібна державним органам. Ефективна організація контролю надає можливість залучати нових інвесторів, покупців, партнерів, підвищує соціальну значущість та імідж підприємства
	Організація бухгалтерського контролю		
	Організація внутрішнього аудиту та ревізій		

СКЛАДОВІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Розділ 1. Необхідність удосконалення бухгалтерського обліку в Україні в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, цифровізації та глобалізації суспільних відносин

ПРОБЛЕМИ

ОБМЕЖЕННЯ

ФАКТОРИ

1) теорія бухгалтерського обліку не є універсальною та потребує розвитку через галузеві аспекти; 2) нездатність традиційних підходів реагувати та запобігати кризовим явищам, змінюватись в період глобальних викликів, вимагає перегляду теоретичних доктрин; 3) недооцінення в сучасних умовах господарювання глобальної ролі бухгалтерської інформації; 4) відсутність відповідальності за якість інформації; 5) недостатній розвиток корпоративних відносин та методів управління власністю; 6) відсутність потреби у публічній бухгалтерській звітності, прозорих методів регулювання економічних відносин та взаємовідносин з суб'єктами діяльності; 7) нерозв'язаність питань відображення в обліку вкладень ресурсів з довгим строком окупності, що нашоухує на потребу отримання даних обліку для співставлення отриманих доходів із понесеними витратами за декілька звітних періодів; 8) інформація утворена в системі обліку підприємств не береться до уваги при плануванні, прогнозуванні, виробленні тактичних і стратегічних рішень розвитку економіки та держави в цілому; 9) відсутність досліджень, що стосуються зменшення тіньового сектору економіки країни, через отримання достовірних показників, які формуються в бухгалтерському обліку; 10) відсутність напрацьованих та обмеженість регулювання бухгалтерського обліку підприємств, які працюють в електронному середовищі; 11) проблема якості освітньої підготовки бухгалтерів-аналітиків тощо

Розділ 2. Мета та основні завдання розвитку бухгалтерського обліку

- 1) встановлення відповідності якості облікової інформації динамічно змінюваним вимогам та необхідність підвищення ефективності прийняття рішень в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, цифровізації та глобалізації
- 2) формування такого ступеня прозорості облікової інформації, яка б забезпечувала довіру з боку користувачів бухгалтерського обліку та надавала можливість контролю формування звітних показників
- 3) удосконалення способів формування повної, своєчасної, достовірної та структурованої ретроспективної і перспективної інформації про стратегічні та поточні аспекти діяльності підприємства та його середовища з урахуванням запитів відповідних користувачів на основі збалансованих фінансових та нефінансових показників

Розділ 3. Етапи розвитку бухгалтерського обліку на середньострокову перспективу

- 1) розробка «Стратегічного плану розвитку України на період до 2050 року» з деталізацією стратегії відновлення і розвитку промисловості по роках, регіонах, а також з реальним матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням для відновлення та розвитку промислового потенціалу України
- 2) посилення наукових досліджень, спрямованих на розвиток теорії бухгалтерського обліку, шляхом формалізації інституту бухгалтерського обліку як соціально-економічного явища
- 3) збагачення предмету, розширення переліку функцій та об'єктів бухгалтерського обліку
- 4) розвиток теоретичних засад і узгодження термінологічного апарату у вітчизняних нормативно-правових актах, в тому числі з урахуванням положень міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності
- 5) підготовка методичних рекомендацій для конкретизації окремих ділянок обліку, які не чітко прописані в національних та міжнародних стандартах бухгалтерського обліку
- 6) прийняття та удосконалення нормативно-правових актів, що визначають методологічні засади бухгалтерського обліку шляхом конвергенції національного регламенту бухгалтерського обліку відповідно до Директиви 2013/34/ЄС в частині спрощення вимог до фінансової звітності для малих підприємств та мікропідприємств. Розробка додаткових вимог до розкриття інформації середніми, великими підприємствами та суб'єктами публічного інтересу
- 7) розробка уніфікованої та стандартизованої інтегрованої звітності
- 8) запровадження Національних стандартів бухгалтерського обліку в державному секторі економіки в повному обсязі
- 9) зобов'язання ведення бухгалтерського обліку у комп'ютерному середовищі усіх без винятку суб'єктів господарювання
- 10) розробка інфраструктури єдиного інформаційного простору та удосконалення способів передачі інформації суб'єктів господарювання в його межах
- 11) посилення підготовки фахівців з бухгалтерського обліку у частині програмування та використання прикладних комп'ютерних програм з ґрунтовними знаннями міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової та інтегрованої звітності
- 12) розвиток та вдосконалення наукових та навчальних спеціальностей та освітніх програм різних рівнів на основі науково-обґрунтованих формул та паспорту спеціальностей (від бакалавра до доктора наук) з розширенням інтеграційних взаємозв'язків науки й практики

Рис. 4. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні

За структурою розроблений проект положення складається з восьми розділів: I. Загальні положення; II. Склад витрат інноваційної діяльності; III. Склад доходів інноваційної діяльності; IV. Визнання витрат інноваційної діяльності; V. Визнання доходів інноваційної діяльності; VI. Облік та оцінка доходів і витрат інноваційної діяльності; VII. Облік джерел фінансування інноваційної діяльності; VIII. Розкриття інформації в бухгалтерській звітності. Використання національними суб'єктами господарювання розробленого проекту положення (стандарту) створило можливість достовірно та систематизовано відображати в бухгалтерському обліку інформацію про інноваційну діяльність підприємств з її узагальненням у звітності для задоволення потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

Важливою складовою організації розвитку бухгалтерського обліку виступає організація підготовки, перепідготовки та інших форм професійного вдосконалення фахівців з обліку й оподаткування, що набуває особливої актуальності і потребує детального дослідження в умовах глобалізації, цифровізації, євроінтеграційних прагнень та потреби модернізації економіки України на інвестиційно-інноваційних засадах. Запропоновано основні напрями розвитку підготовки фахівців у закладах вищої освіти за спеціальністю “Облік і оподаткування”, які сприяють швидкому та якісному засвоєнню положень оновленої методології, методики й організації бухгалтерського обліку та аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, якнайскорішій адаптації персоналу бухгалтерських підрозділів підприємств до нових облікових підходів, а отже, і успішному впровадженню результатів модернізації системи бухгалтерського обліку та аналізу на мега-, макро- та мікрорівнях. Для підготовки висококваліфікованих фахівців у сфері обліку, аналізу, аудиту та оподаткування з урахуванням сучасних потреб роботодавців на вітчизняному і закордонних ринках праці удосконалено змістовно-якісну насиченість магістерських програм.

Розроблено дисципліну циклу професійної підготовки “Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку”, актуальність викладання якої пояснюється сучасними інвестиційно-інноваційними тенденціями економічного розвитку в світі з формуванням принципово нових вимог до системи управління підприємствами, зокрема і до бухгалтерського обліку як інформаційного джерела та аналізу для прийняття обґрунтованих рішень на всіх рівнях управління.

Подано авторське тлумачення облікової політики підприємств, яку запропоновано трактувати як сукупність облікових принципів, методів, процедур і заходів для забезпечення зовнішніх та внутрішніх користувачів обліково-звітною інформацією. Наведені та згруповані фактори впливу мікро-, макро- та мегарівнів на організацію бухгалтерського обліку підприємств України потребують обов'язкового врахування при розробці та здійсненні стратегічних управлінських дій. Запропоновано загальний алгоритм автоматизованого процесу обліку господарських операцій через бухгалтерське моделювання, який дозволяє швидко та обґрунтовано приймати оперативні, тактичні та стратегічні управлінські рішення, що зумовлюють вибір і реалізацію ефективних бізнес-стратегій та найкращого напрямку розвитку підприємства.

У четвертому розділі “**Аналіз діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України**” розроблено загальну методику економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств з визначенням

етапів, об'єктів, завдань, інформаційної бази та методів його проведення, яка включає в себе алгоритм аналітичних розрахунків, що складається з чотирьох взаємопов'язаних етапів (рис. 5).

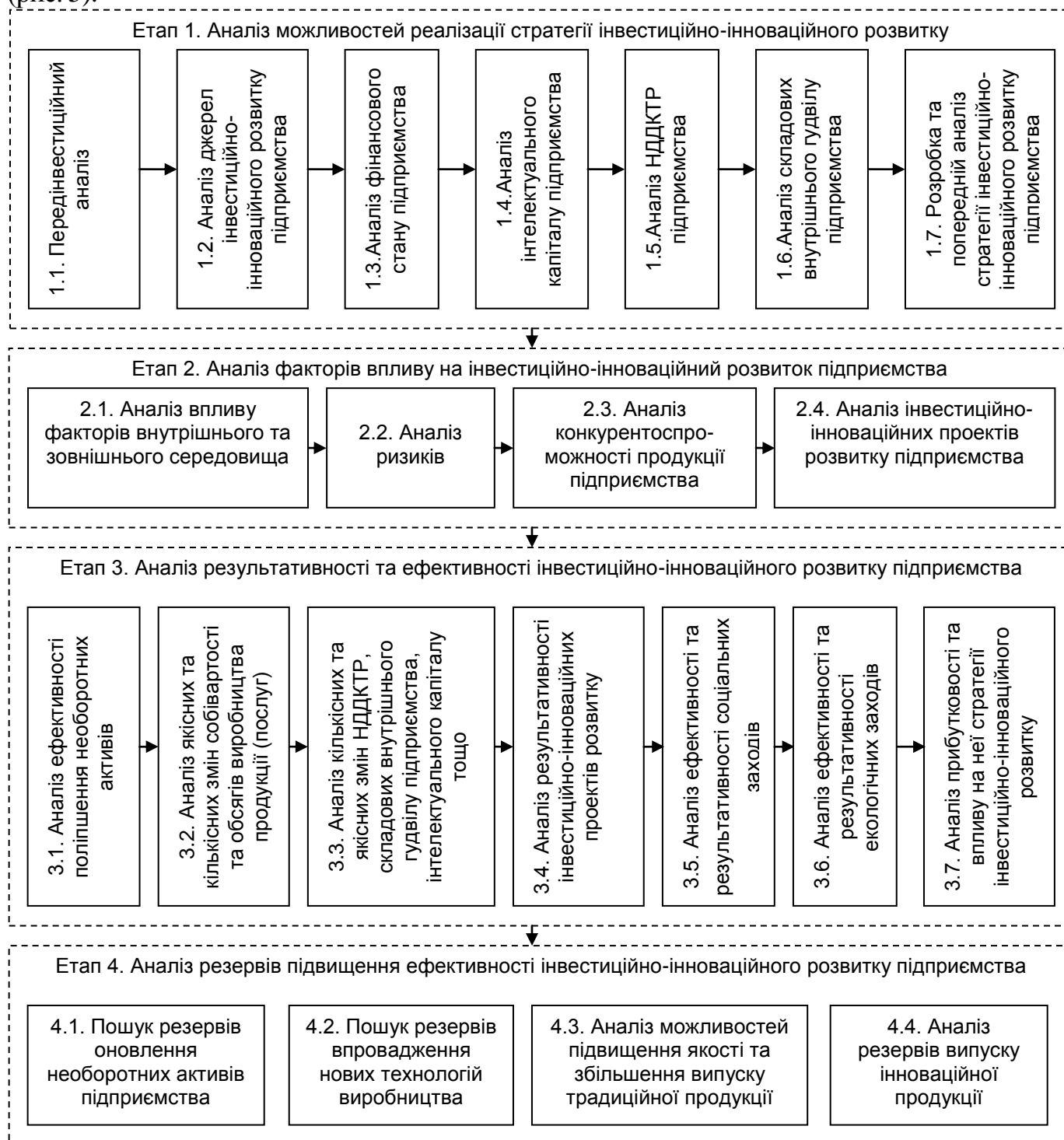

Рис. 5. Алгоритм методики аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств

Використання методики дозволяє інвесторам, менеджменту та заінтересованим особам приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо можливості, доцільності та результативності інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства, а також знаходити резерви підвищення ефективності господарської діяльності. Рекомендовано на кожному

етапі запропонованої методики економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств використовувати розроблені автором та існуючі показники, що входять до інших методичних блоків економічного аналізу. Систематизоване оцінювання значень і динамічних змін цих показників сприяє формуванню чіткого уявлення про тенденції кількісних і якісних змін, їх структуру, ступінь ефективності та резерви поліпшення господарської діяльності підприємства. Визначено перелік принципів положень, що є додатковими умовами та обмеженнями в процесі проведення економічних розрахунків показників за методикою, а саме: інвестиції в інноваційні проекти здійснюються протягом тривалого часу, тому прибутки (доходи) від них одержують не одразу, а через певний проміжок часу (інвестиційний лаг); показники доцільно розглядати в динаміці у порівнянні з іншими підприємствами галузі (виду економічної діяльності); інвестиційно-інноваційний розвиток підприємств повинен відбуватися на засадах (принципах) сталого розвитку.

Запропоновано методику передінвестиційного аналізу з визначенням чотирьох послідовних етапів, за якими оцінюється: інвестиційний клімат країни чи регіону, куди передбачено спрямувати потік інвестицій, інвестиційна привабливість обраної галузі (виду економічної діяльності), інвестиційний потенціал підприємства як об'єкта вкладень та доцільність різних видів, форм і термінів здійснення інвестицій з урахуванням ризику. Застосування цієї методики спрощує вибір об'єкта для здійснення інвестицій та попередню оцінку доцільності вкладень капіталу.

Розроблено методику економічного аналізу поліпшення і поточних ремонтів необоротних активів підприємства з визначенням завдань, інформаційної бази, етапів і показників його проведення. Використання методики дає можливість раціонально управляти необоротними активами, приймати обґрунтовані та своєчасні інвестиційно-інноваційні рішення щодо відновлення або збільшення їх техніко-експлуатаційної придатності, дозволяє виявити резерви збільшення віддачі від поліпшення необоротних активів для ефективної господарської діяльності підприємств (рис. 6).

Розроблено модифікований показник порівняльної ефективності витрат на поліпшення функціонуючого і покупку нового виробничого обладнання (формула 1), який пропонується застосовувати в системі показників ефективності відтворення необоротних активів для обрання одного з альтернативних варіантів відтворення (тобто поліпшення чи оновлення) активної частини необоротних активів:

$$E_M = 1 - \frac{C_i + \Delta EC_e}{P_n \times \frac{PR_i}{PR_{new}} \times \frac{R_i}{R_{new}} \times \frac{EC_{new}}{EC_i} \times \frac{EL_{new}}{EL_i} + C_u}, \quad (1)$$

де E_M - модифікований коефіцієнт порівняльної ефективності витрат на поліпшення й оновлення виробничого обладнання; C_i - очікувані витрати на проведення заходів з поліпшення об'єкта, грош. од.; ΔEC_e - перевищення поточних експлуатаційних витрат при використанні поліпшеного обладнання над аналогічними витратами при застосуванні нового альтернативного обладнання, грош. од.; P - вартість (ціна) придбання та встановлення нового обладнання, гр. од.; PR_i - продуктивність поліпшеного діючого обладнання; PR_{new} - продуктивність нового обладнання; R_i - тривалість ремонтного циклу (нормативні терміни експлуатації до проведення капітального ремонту або чергових робіт з поліпшення чи оновлення) діючого обладнання, що зазнало поліпшення;

Рис. 6. Етапи та показники економічного аналізу поліпшення та поточних ремонтів необоротних активів

R_{new} - тривалість ремонтного циклу нового обладнання; EC_{new} - енергоємність (питоме енергоспоживання) нового обладнання; EC_i - енергоємність поліпшеного діючого обладнання; EL_{new} - рівень екологічного навантаження (шкідливих викидів у навколишнє природне середовище) нового обладнання; EL_i - рівень екологічного навантаження поліпшеного діючого обладнання; C_u - втрати від недоамортизації діючого обладнання, грош. од.

Розраховано, що проведення робіт з поліпшення функціонуючого обладнання (порівняно з його заміною новим) буде економічно доцільним та виправданим, якщо модифікований показник ефективності витрат буде більше нульового значення. Від'ємне значення даного коефіцієнта свідчить про економічну недоцільність проведення

поліпшення виробничого обладнання у порівнянні з його оновленням. За нульового значення коефіцієнта витрати на поліпшення і оновлення обладнання, які порівнюються, можна вважати рівноцінними.

Запропоновано систему узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів для оцінювання зв'язку між відтворенням (зокрема оновленням і поліпшенням) основних засобів та ступенем використання засобів виробництва, що дало можливість проаналізувати вплив процесу відтворення основних засобів (через їх оновлення та поліпшення) на зміну рівня фондоддачі, фондомісткості та рентабельності основних засобів підприємства. Оцінювання за запропонованою методикою приросту фондоддачі через оновлення та поліпшення основних засобів, приросту (скорочення) фондомісткості виробництва продукції через оновлення та поліпшення основних засобів, а також приросту рентабельності через заміну та поліпшення основних засобів дозволило визначити внесок робіт з поліпшення на рівень використання основних засобів та проаналізувати його динамічні зміни. За модифікованим способом розрахунку індексів динаміки фондоддачі з'являється можливість визначати та аналізувати економію окремих видів основних засобів у звітному періоді внаслідок їх більш ефективного використання порівняно з базовим періодом.

Розроблено коефіцієнт співставлення ефективності витрат на поліпшення і оновлення обладнання, який враховує не лише різницю між поліпшеним діючим і новим обладнанням за продуктивністю та надійністю (безвідмовністю роботи), а й відмінність між ними за енергомісткістю та екологічністю. Впровадження коефіцієнта енергоефективності використання обладнання дозволило підприємствам пов'язати віддачу від використання обладнання за часом і потужністю з економією енергоносіїв.

ВИСНОВКИ

У дисертації розвинуто теорію та методологію, удосконалено методику й організацію бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України з метою задоволення потреб управлінської ланки, бізнес-партнерів та інших заінтересованих осіб у своєчасній, вірогідній та доречній обліково-аналітичній інформації. Проведене дослідження дозволило сформулювати наступні висновки та пропозиції:

1. Узагальнення напрацювань вітчизняної та світової економічної науки надало можливість запропонувати авторське визначення поняття інвестиційно-інноваційний розвиток, який потрібно розглядати як цілеспрямований процес позитивних зрушень завдяки інвестиціям в інновації, що в результаті призведе на мікрорівні – до зростання ефективності господарської діяльності підприємств, а на макрорівні – до зростання національної економіки, науково-технічного розвитку та якісного підвищення рівня життя населення. Виявлено ланцюговий характер процесу інвестиційно-інноваційного розвитку, під час якого відбувається послідовне генерування інновацій через інвестиції у геометричній прогресії до нескінченності. Сформовано модель взаємозв'язку інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства та національної економіки через відображення основних індикаторів, факторів впливу і очікуваних результатів з відображенням місця бухгалтерського обліку та економічного аналізу в управлінні інвестиційно-інноваційним розвитком підприємств та національної економіки.

2. Рекомендовано розширити та уточнити доведений та умотивований причинно-

наслідковий характер комплексного розгляду функцій та завдань бухгалтерського обліку в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки, що обумовлено переорієнтацією на нових користувачів, трансформацією мотивів та запитів всіх заінтересованих в обліковій інформації учасників господарських відносин. Обґрунтовано, що основною функцією бухгалтерського обліку (першоджерелом) є інформаційна, а похідними – контрольна, захисту, науково-пізнавальна, прогностична, соціальна, юридична та адаптаційно-стимулююча. Встановлено додаткові підгрупи завдань бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємства як первинної ланки національної економіки, що спрямовані на формування інформаційного простору управління інвестиційно-інноваційним розвитком, які можуть зазнавати змін відповідно до специфіки зовнішнього середовища, уточнювати пріоритетність об'єктів бухгалтерського обліку, трансформувати елементи методу бухгалтерського обліку та принципи, які визначають напрями їх використання.

3. Виявлено невідповідність методології та організації економічного аналізу запитам і потребам сучасного управління, зважаючи на неспроможність традиційних методик: визначати стрімкі зміни економічних явищ і процесів в умовах невизначеності; надавати достатньо структуровану та аргументовану аналітичну базу для прийняття ефективних рішень в умовах глобальної конкуренції, прискорення інформаційних потоків, розвитку цифрової економіки, науки і технологій; достовірно та точно діагностувати ризики; швидко знаходити резерви розвитку. Вдосконалено теоретико-методологічні аспекти економічного аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, зокрема рекомендовано виокремлення таких основних його функцій: інформаційно-аналітичної, управління, контролю, оцінювальної, діагностичної, пошукової, захисту, науково-пізнавальної та прогностичної. Обґрунтовано, що метою аналізу господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку є формування інформації про потребу та вплив вкладених інвестиційних ресурсів на результативність господарської діяльності підприємства, розрахунок ефекту від впроваджених та отриманих інновацій з визначенням позитивного та негативного впливу факторів на його інвестиційно-інноваційний розвиток.

4. Проведено критичний аналіз та здійснено теоретичну розбудову комплексу принципів бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств у контексті інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України з обґрунтуванням потреби виключення принципів автономності, безперервності, єдиного грошового вимірника та доповнення системи принципів такими новими елементами, як подвійність, документальна реєстрація, справедлива вартість, збалансованість грошових і негрошових вимірників. Запропоноване уточнення принципів бухгалтерського обліку не тільки сприяє розвитку базового теоретичного інструментарію бухгалтерського обліку, а й посилює його практичні позиції в частині достовірності та повноти облікової інформації.

5. Доведено, що теоретико-методологічні положення економічного аналізу в умовах постіндустріальної економіки потребують модернізації. Уточнено сутність принципів, рекомендовано види та методи аналізу, що дозволили бухгалтерам, аналітикам, аудиторам, контролерам та іншим суб'єктам краще розуміти та ефективно використовувати теоретико-методологічні аспекти економічного аналізу на практиці. Сформовано порядок застосування методів економічного аналізу в залежності від фаз інвестиційно-інноваційного процесу на підприємствах. Опрацьовано теоретико-методологічні положення економічного аналізу для формування комплексного обліково-аналітичного забезпечення управління

підприємством на засадах інвестиційно-інноваційного розвитку, функціональність якого відповідає прикладним запитам для прийняття управлінських рішень, спрямованих на: зміну параметрів функціонування підприємства в поточному періоді для уникнення або зменшення всіх видів ризиків; виправлення збоїв, допущених в попередніх періодах, які впливають на стан підприємства; формування стратегічних напрямів розвитку та функціонування підприємства шляхом розробки заходів попередження ризиків, що забезпечує безперервність функціонування підприємства.

6. Удосконалено методику відображення в системі рахунків бухгалтерського обліку інформації про формування і використання ресурсів з власних, позикових та залучених джерел для фінансування інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства, яка надала можливість більш повно, з належним ступенем деталізації обліковувати та аналізувати обсяги ресурсів, що отримані та фактично використані на інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства. Це дозволяє менеджменту підприємств більш зважено підходити до прийняття і обґрунтування інвестиційно-інноваційних рішень та раціонально поєднувати власні, залучені і позикові джерела інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства. Запропоновано методику обліку формування та використання резерву інвестиційно-інноваційного розвитку з відображенням в системі бухгалтерського обліку підприємства, яка створила можливість: виокремити зазначену складову в загальному обсязі витрат підприємства; прозоро і достовірно відображати та контролювати цільове використання ресурсів, стабільність та надійність покриття зазначених витрат; посилити контроль за спрямуванням ресурсів на цілі інвестиційно-інноваційного розвитку.

7. Запропоновано методику та найважливіші напрями удосконалення бухгалтерського обліку капітальних інвестицій, витрат з поліпшення та ремонтів основних засобів, серед яких основними є: доопрацювання нормативно-правових актів, що регулюють бухгалтерський і податковий облік в частині розкриття поняття “поліпшення” та наведення єдиної обґрунтованої класифікації його видів; визначення основних рахунків та методичних рекомендацій з обліку цих витрат, особливо з урахуванням видів поліпшення, а також підрядного та господарського способу здійснення. Це дозволило уникати можливих помилкових бухгалтерських записів і полегшити формування інформаційної бази аналізу. Здійснено узагальнену характеристику обліково-контрольних процедур в галузі капітального інвестування з використанням договорів підряду у розрізі основних учасників інвестиційного процесу з урахуванням характеру їх взаємодії.

8. Розроблено методику бухгалтерського обліку операцій з витратами на інновації, в тому числі НДДКТР, якою передбачено чітко розмежовувати зазначені витрати з віднесенням їх на рахунок 15 “Капітальні інвестиції” або на поточні витрати підприємства, що підвищує рівень обґрунтованості відображення їх в обліковій практиці надає можливість оперативного здійснювати контроль за дотриманням законодавства та складанням звітності.

9. Обґрунтовано, що для відображення інтелектуального капіталу в звітності потрібно здійснити узгодження процедур стандартизації на державному рівні, забезпечивши механізм вільного розкриття інформації та співставність даних про інтелектуальний капітал за допомогою запропонованої несуперечливої класифікації його складових. Створено методику обліку внутрішнього гудвілу, яка включає: 1) порядок бухгалтерського обліку господарських операцій, особливістю якого є розмежування витрат, що понесені підприємством, на операційні та на капіталізацію за розробленою аналітикою до рахунку

126 “Внутрішній гудвіл”; 2) рекомендації щодо внесення змін в облікову політику підприємства з встановленням нижньої вартісної межі витрат на його капіталізацію; 3) номенклатуру показників, що відображають інформацію про зміну вартості внутрішнього гудвілу в звітності підприємства. Зазначена методика надала можливість генерувати інформацію в бухгалтерському обліку про суму внутрішнього гудвілу підприємства у розрізі його елементів з метою прийняття ефективних управлінських та інвестиційно-інноваційних рішень, які впливають на тактичний і стратегічний розвиток підприємства.

10. Рекомендовано під синергетичним ефектом розуміти зростання ефекту, ефективності та набуття емерджентності результату діяльності шляхом об'єднання окремих частин у єдину систему. Визначено, що для ефективного управління розвитком підприємства на принципах синергізму потрібно достовірно оцінювати, обліковувати та впливати на розмір синергетичних ефектів, що можна досягти, ввівши до робочого плану рахунків рахунок або субрахунок “Синергетичний ефект” із рахунками наступного порядку “Позитивний синергетичний ефект” та “Негативний синергетичний ефект”. Для цього в національній системі бухгалтерського обліку можливо використовувати, як приклад, за бажанням менеджменту, рахунки 12 “Нематеріальні активи”, 18 “Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи”, 19 “Гудвіл” тощо. Також рекомендовано відкривати субрахунок для відображення синергетичного капіталу на рахунках 4 класу “Власний капітал та забезпечення зобов'язань”. На аналітичних рахунках рекомендовано відображати суми синергетичних ефектів, що утворюються в результаті взаємної дії факторів використання потужностей, організаційних переваг, гудвілу, інтелектуального капіталу, інновацій у різноманітних комбінаціях, що впливають на розвиток підприємства.

11. Вдосконалено методики відображення в обліку та звітності інформації про експортно-імпорту діяльність суб'єктів господарювання в залежності від першої події (відвантаження/отримання товару або отримання/здійснення оплати) з представленням порядку здійснення таких операцій на бухгалтерських рахунках, якими передбачено відкриття аналітичних субрахунків відповідно до видів міжнародних операцій та географії контрагентів, а також визначення сум позитивних і негативних курсових різниць. Такий методичний підхід дозволив підвищити достовірність відображення експортно-імпортних операцій в обліковій практиці та прозорість економічної взаємодії між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Запропоновано порядок відображення в обліку бартерних зовнішньоекономічних операцій, в якому застосовано уточнену кореспонденцію рахунків відповідно до останніх змін і доповнень у національних нормативно-правових актах. Його використанням надано можливість експортерам та імпортерам достовірно обліковувати доходи в умовах недостатньої ліквідності підприємства, запобігати помилковим бухгалтерським проведенням, контролювати й аналізувати обсяги необоротних активів, товарів, готової продукції, що отримані та передані суб'єктами міжнародного бізнесу.

12. Доведено, що інтегрована звітність є перспективним інструментом комунікації підприємства з внутрішніми (працівниками) і зовнішніми (контрагентами, інвесторами, партнерами, суспільством тощо) заінтересованими особами для знаходження резервів розвитку діяльності підприємства. Під інтегрованою звітністю рекомендовано розуміти звітність, що в чіткому форматі об'єднує фінансові і нефінансові показники, які впливають на створення вартості (капіталу) та відображають стратегічні напрямки розвитку компанії

на засадах сталого розвитку. Удосконалено теоретико-методологічну модель складання інтегрованої звітності через визначення основних структурних складових інформації, що дозволяє заінтересованим особам оцінити економічну, соціальну та екологічну результативність господарської діяльності підприємства, відстежуючи зміну основних індикаторів його інвестиційно-інноваційного розвитку.

13. Під організацією бухгалтерського обліку рекомендовано розуміти специфічний вид діяльності, що через скоординовану систему заходів забезпечує позитивний синергетичний ефект від управління обліковим процесом шляхом підвищення якості інформаційного забезпечення за умов ефективної діяльності менеджменту. Визначено основні складові організації бухгалтерського обліку, серед яких: техніка організації та ведення обліку; методичне забезпечення бухгалтерського обліку; організація праці бухгалтера; організація розвитку бухгалтерського обліку; організація внутрішньогосподарського контролю.

14. З метою визначення єдиних орієнтирів та створення належного інформаційного забезпечення при розробці і реалізації стратегії розвитку національної економіки на інвестиційно-інноваційних засадах запропоновано Концепцію розвитку бухгалтерського обліку в Україні, яка складається з трьох розділів: 1. Необхідність удосконалення бухгалтерського обліку в Україні в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку, цифровізації та глобалізації суспільних відносин; 2. Мета та основні завдання розвитку бухгалтерського обліку; 3. Етапи розвитку бухгалтерського обліку на середньострокову перспективу. В ній обґрунтовано основні проблеми, обмеження, фактори впливу та описано чіткий перспективний поетапний план розвитку національної системи бухгалтерського обліку, що дозволить вивести суб'єкти господарювання, контролюючі органи та заклади освіти на рівень розвитку, який відповідатиме критеріям економіки знань. Розроблено проект національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку “Інноваційна діяльність”, який встановлює чіткі правила та визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку і звітності підприємств інформації про інноваційну діяльність у складі інвестиційної, операційної та фінансової діяльності, створюючи умови для якісного її відображення та задоволення потреб внутрішніх і зовнішніх користувачів.

15. Доведено, що важливою складовою організації розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації, цифровізації, євроінтеграційних прагнень та потреби модернізації економіки України на інвестиційно-інноваційних засадах виступає організація підготовки, перепідготовки та інших форм професійного вдосконалення фахівців з обліку й оподаткування з урахуванням сучасних потреб роботодавців на вітчизняному і закордонних ринках праці. Розроблено дисципліну циклу професійної підготовки “Обліково-аналітичне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку”, яка сформує у студентів компетентності отримання та використання обліково-аналітичної інформації для управління інвестиційно-інноваційним розвитком на мега-, макро- та мікрорівнях. Запропоновано основні напрями розвитку підготовки фахівців у закладах вищої освіти за спеціальністю “Облік і оподаткування”.

16. Розроблено методику економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств з визначенням етапів, об'єктів, завдань, інформаційної бази та методів його проведення, яка включає в себе алгоритм аналітичних розрахунків, що складається з чотирьох взаємопов'язаних етапів. Використання методики надає можливість інвесторам, менеджменту та заінтересованим особам приймати обґрунтовані управлінські рішення

щодо можливості, доцільності, результативності та моніторингу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємства, а також знаходити резерви підвищення ефективності господарської діяльності. Рекомендовано на кожному етапі запропонованої методики економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств використовувати розроблені автором та існуючі показники, що входять до інших методичних блоків економічного аналізу. Систематизоване оцінювання значень і динамічних змін цих показників дозволило сформулювати чітке уявлення про тенденції кількісних і якісних змін, їх структуру, ступінь ефективності та резерви поліпшення діяльності підприємства.

17. Запропоновано методику передінвестиційного аналізу з визначенням чотирьох послідовних етапів, за якими оцінюється інвестиційний клімат країни чи регіону, куди передбачено спрямувати потік інвестицій, інвестиційна привабливість обраної галузі (виду економічної діяльності), інвестиційний потенціал підприємства як об'єкта вкладень та доцільність різних видів, форм і термінів здійснення інвестицій з урахуванням ризику. Застосування цієї методики спростило вибір промислового об'єкта для здійснення інвестицій та попередню оцінку доцільності вкладень капіталу.

18. Створено методику економічного аналізу поліпшення і поточних ремонтів необоротних активів підприємства з визначенням завдань, інформаційної бази, етапів і показників його проведення. Використання методики дало можливість раціонально управляти необоротними активами, приймати обґрунтовані та своєчасні інвестиційно-інноваційні рішення щодо відновлення або збільшення їх техніко-експлуатаційної придатності, дозволило виявити резерви збільшення віддачі від поліпшення необоротних активів для ефективної господарської діяльності підприємства.

19. Розроблено модифікований показник порівняльної ефективності витрат на поліпшення функціонуючого і покупку нового виробничого обладнання, який пропонується застосовувати в системі показників ефективності відтворення необоротних активів для обрання одного з альтернативних варіантів відтворення (тобто поліпшення чи оновлення) активної частини необоротних активів. Проведення робіт з поліпшення функціонуючого обладнання (порівняно з його заміною новим) є економічно доцільним та виправданим, якщо модифікований показник ефективності витрат буде більше нульового значення. Від'ємне значення даного коефіцієнта свідчить про економічну недоцільність проведення поліпшення виробничого обладнання у порівнянні з його оновленням. За нульового значення коефіцієнта витрати на поліпшення і оновлення обладнання, які порівнюються, можна вважати рівноцінними.

20. Запропоновано систему узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів для оцінювання зв'язку та впливу процесу відтворення (зокрема оновлення і поліпшення) основних засобів на зміну рівня фондівіддачі, фондомісткості та рентабельності основних засобів підприємства, аналізуючи їх динамічні зміни та визначаючи економію окремих видів основних засобів у звітному періоді внаслідок їх більш ефективного використання порівняно з базовим періодом. Наведено методику розрахунку коефіцієнту енергоефективності використання обладнання для оптимізації енергоспоживання та енергозбереження через визначення результату роботи устаткування з огляду на здійснені енерговитрати. Впровадження коефіцієнта енергоефективності використання обладнання дозволило підприємствам пов'язати віддачу від використання обладнання за часом і потужністю з економією енергоносіїв.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік та аналіз інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств в національній економіці: Монографія / Я.О. Ізмайлов. К.: ВАДЕКС, 2017. 502 с. (32,16 друк. арк.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

2. Izmaylov Y. Formation of theoretical fundamentals and strategy of investment-innovative economic development at macro and micro level in globalization context // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej (Index Copernicus, Open Journal Systems, DOI)*. 2017. Vol. 20. nr 1. S. 24-31 (Польща). (0,82 друк. арк.).

3. Izmaylov Y. Accounting exchange payment transactions with import material and energy resources for business enterprises in Ukraine // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej (Index Copernicus, Open Journal Systems, DOI)*. 2015. Vol. 15. nr 4. S. 103-122 (Польща). (0,92 друк. арк.).

4. Izmaylov Y., Slyusarenko K., Sheludiakova N. Problems and prospects of international technology transfer between EU countries and Ukraine in the framework of implementation of the pan-european development strategy // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej (Index Copernicus, Open Journal Systems, DOI)*. 2017. Vol. 25. nr 6. S. 53-65 (Польща). (загальний обсяг 0,94 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,42 друк. арк.: обґрунтування важливості та аналіз перспектив технологічного трансферу між ЄС і Україною).

5. Izmaylov Y., Puriy H., Znotina D. Strategic priorities of Ukraine's investment and innovation development in modern international economic environment // *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej (Index Copernicus, Open Journal Systems, DOI)*. 2017. Vol. 24 nr 5. S. 39-51 (Польща). (загальний обсяг 0,96 друк. арк., особисто здобувачу належать 0,32 друк. арк.: пропозиції з розробки стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку України).

Статті у виданнях України, які включенні

до міжнародних наукометричних баз:

6. Izmaylov Y.O. Feasibility of reflecting internal goodwill in the accounting and reporting system // *Actual problems of economics*. 2017. №12 (198). P. 43-53. (0,74 друк. арк.) (включено до: EBSCOhost, EconLit, ABI/Inform by ProQuest).

7. Izmaylov Y., Yegorova I. Integrated reporting of enterprises in national and global business environment // *Actual problems of economics*. 2018. №1 (199). P. 64-78. (загальний обсяг 1,08 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,68 друк. арк.: розроблена теоретико-методологічна модель складання інтегрованої звітності) (включено до: EBSCOhost, EconLit, ABI/Inform by ProQuest).

8. Izmaylov Y.O. Substantiation of the procedure for the reflection of goodwill in the accounting system of national enterprises // *Technology audit and production reserves*. 2017. № 2/5 (34). P. 9-15. (0,76 друк. арк.) (включено до: Index Copernicus, eLibrary.ru, WorldCat).

9. Izmaylov Y.O. Improvement of accounting of production expenses of export destination // *Metallurgical and Mining Industry (Металлургическая и горнорудная промышленность)*. 2016. №5. P. 32-39 (0,72 друк. арк.) (включено до: Scopus, Index Copernicus, eLibrary.ru).

10. Ізмайлов Я.О. Облік імпорту основних засобів для інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств // *Бізнес Інформ*. 2016. № 4. С. 189-196. (0,82 друк. арк.) (включено до: Ulrichsweb Global Serials Directory, PIHЦ, Index Copernicus, Directory Research Bible).

11. Ізмайлов Я.О. Формування принципів бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств у контексті інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України // Бізнес Інформ. 2016. №10. С. 329-337. (0,95 друк. арк.). (включено до: Ulrichsweb Global Serials Directory, PИHЦ, Index Copernicus, Directory Research Bible).

12. Ізмайлов Я.О. Розвиток методології економічного аналізу господарської діяльності підприємств у постіндустріальній економіці // Проблеми економіки (The Problems of Economy). 2016. № 3. С. 165–174. (0,93 друк. арк.). (включено до: Ulrichsweb Global Serials Directory, PИHЦ, Index Copernicus, Directory Research Bible).

13. Ізмайлов Я.О. Функції економічного аналізу в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки // Економічний аналіз: зб. наук. праць. 2016. Том 24. № 2. С. 50-58. (0,81 друк. арк.). (включено до: Index Copernicus, CiteFactor, Академія Google, Research Bible).

14. Ізмайлов Я.О. Впровадження позитивного досвіду реформ зарубіжних країн для забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України // Бізнес Інформ. 2016. № 6. С. 66-73. (1,01 друк. арк.). (включено до: Ulrichsweb Global Serials Directory, PИHЦ, Index Copernicus, Directory Research Bible).

15. Ізмайлов Я.О. Активізація інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України через удосконалення бухгалтерського обліку й аналізу іноземних інвестицій // Проблеми економіки (The Problems of Economy). 2016. № 2. С. 26-33. (0,78 друк. арк.). (включено до: Ulrichsweb Global Serials Directory, PИHЦ, Index Copernicus, Directory Research Bible).

Статті у наукових фахових виданнях України:

16. Ізмайлов Я.О. Визначення складу основних об'єктів бухгалтерського обліку в моделі інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України // Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2016. № 5. С. 177-181. (0,81 друк. арк.).

17. Ізмайлов Я.О. Облік надходження фінансових інвестицій за міжнародними стандартами фінансової звітності // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2014. Випуск 36. Т.2. Ч. 2. С.63-70. (0,77 друк. арк.).

18. Ізмайлов Я.О. Вдосконалення обліку надходження нематеріальних активів на підприємство-суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності // Вісник Криворізького національного університету. 2014. Випуск 37. С. 304-31. (0,81 друк. арк.).

19. Ізмайлов Я.О. Передінвестиційний аналіз у системі підготовки рішень з іноземного інвестування // Вісник Криворізького національного університету. 2012. Випуск 32. С. 296-300. (0,82 друк. арк.).

20. Ізмайлов Я.О. Облік нарахування амортизації необоротних активів та її використання на фінансування інвестиційної діяльності експортоорієнтованих підприємств // Вісник Криворізького технічного університету. 2011. Випуск 27. С. 315-319. (0,81 друк. арк.).

21. Ізмайлов Я.О. Облік інвестицій в інновації за національними та міжнародними стандартами // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2011. Випуск 28. С. 33-37. (0,79 друк. арк.).

22. Ізмайлов Я.О. Методичні аспекти оцінювання інвестиційного потенціалу підприємства за даними фінансової звітності // Наука молода: зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. 2010. Випуск 14. С. 211-218. (0,81 друк. арк.).

Матеріали конференцій:

23. Ізмайлов Я.О. Особливості ведення і вдосконалення методики обліку експортних операцій // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Черкаси, 10-11 квітня 2014 р.). Черкаси: ЧДТУ, 2014. С.11-13. (0,3 друк. арк.).

24. Ізмайлов Я.О. Особливості відображення в обліку імпорتنих операцій // Сталлий розвиток промисловості та суспільства: Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції (м. Кривий Ріг, 2014 р.). Кривий Ріг: КНУ, 2014. Том 1. С. 64-65 (0,2 друк. арк.).

25. Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г. Стан та перспективи світового ринку залізорудної сировини // Економіка і управління в умовах глобалізації: матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (м. Донецьк, 29 січня 2014 р.): У 2-х т. Донецьк: Вид-во "Ноулідж" (донецьке відділення), 2014. Том 2. С. 216-218. (загальний обсяг 0,2 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,1 друк. арк.: аналіз перспектив світового ринку залізорудної сировини).

26. Ізмайлов Я.О. Проблеми аналізу інвестиційної нерухомості за даними обліку і звітності // Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29 листопада 2013р.). К.: МІБО КНЕУ, 2013. С. 73-75. (0,24 друк. арк.).

27. Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік інвестиційної нерухомості в системі міжнародних та національних стандартів // Майбутнє – аудит: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 27 листопада 2013 р.). Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2013. С.81-82. (0,2 друк. арк.).

28. Ізмайлов Я.О. Кодування інформації про іноземні інвестиції в автоматизованій системі обліку // Майбутнє – аудит: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 09 грудня 2011 р.). Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2011. С.78-80. (0,21 друк. арк.).

29. Ізмайлов Я.О. Облік інвестицій в дослідження і розробки за П(С)БО та МСФЗ // Перспективи і проблеми забезпечення розвитку відкритих конкурентоспроможних економічних систем в умовах глобалізації: матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 8-9 грудня 2011 р.). Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2011. С.113-115. (0,22 друк. арк.).

30. Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г. Іноземні інвестиції в екологічні проекти спільного здійснення // Фінансово-податкові механізми активізації підприємництва: збірник тез наукових доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 10-11 листопада 2011р.): У 2-х т. Львів: Львівська державна фінансова академія, 2011. Том 1. С. 255-258. (загальний обсяг 0,2 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,1 друк. арк.: схема здійснення іноземних інвестицій в екологічні спільні проекти).

31. Ізмайлов Я.О. Методологічні аспекти аналізу іноземних інвестицій // Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 29 вересня – 1 жовтня 2011 р.). Тернопіль: ТНЕУ, 2011. С.131-133. (0,2 друк. арк.).

32. Ізмайлов Я.О. Облік курсових різниць при надходженні іноземних інвестицій // Актуальні проблеми і прогресивні напрямки управління економічним розвитком

вітчизняних підприємств: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24-25 травня 2011 р.). У 2-х т. Кривий Ріг: КЕІ КНЕУ, 2011. Том 2. С.40-46. (0,2 друк. арк.).

33. Ізмайлов Я.О. Проблеми обліку інвестицій екологічного спрямування на залізорудних підприємствах України та інших країн світу // Сучасні технології розробки рудних родовищ: збірник наукових праць за результатами роботи Міжнародної науково-технічної конференції (м. Кривий Ріг, 22-23 квітня 2011 р.). Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. С.118-119. (0,2 друк. арк.).

34. Ізмайлов Я.О. Проблеми обліку вибуття іноземних інвестицій // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей Восьмої Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (м. Тернопіль, 24-25 лютого 2011р.). Частина 2. Тернопіль: «Економічна думка, ТНЕУ», 2011. С.397-399. (0,21 друк. арк.).

35. Ізмайлов Я.О. Методика обліку інвестицій у створення веб-сайту підприємства-експортера // Майбутнє – аудит: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 15 грудня 2010 р.). Кривий Ріг: Видавничий дім, 2010. С.91-93. (0,2 друк. арк.).

36. Ізмайлов Я.О. Облік незавершених капітальних інвестицій в нематеріальні активи за П(С)БО та МСФЗ // Управління розвитком: збірник наукових робіт Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 8-10 грудня 2010р.). Харків: ХНЕУ. 2010. № 20. С. 47-48. (0,2 друк. арк.).

37. Ізмайлов Я.О. Вдосконалення обліку амортизації для потреб фінансування інвестиційної діяльності в системі міжнародних та національних стандартів // Реформування економіки України: стан та перспективи: зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 25-26 листопада 2010 р.). К.: МІБО КНЕУ, 2010. С. 85-88. (0,23 друк. арк.).

38. Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г. Тенденції розвитку міжнародного ринку інноваційних технологій для потреб металургії та роль на ньому транснаціональних корпорацій // Розвиток наукових досліджень '2010: матеріали шостої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 22-24 листопада 2010р.). Полтава: "Інтер-Графіка", 2010. Т. 12. С. 73-77. (загальний обсяг 0,23 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,13 друк. арк.: обґрунтовано тенденції розвитку міжнародного ринку інноваційних технологій).

39. Ізмайлов Я.О. Відображення інформації за національними та міжнародними стандартами про інвестиційну діяльність в комп'ютеризованих інформаційних системах обліку // Актуальні проблеми бухгалтерського обліку і аудиту в сьогоденні: зб. матеріалів науково-практичної конференції (м. Київ, 11-12 листопада 2010р.). К.: НАУ, 2010. С. 33-35. (0,21 друк. арк.).

40. Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік інвестиційної діяльності інноваційного характеру в національній системі обліку та звітності // Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики: збірник матеріалів міжнародної наук.-практичної конференції (м. Київ, 14 травня 2010 р.). К.: КНЕУ, 2010. С. 389-392. (0,23 друк. арк.).

41. Ізмайлов Я.О. Проблеми обліку інноваційної діяльності підприємств на етапі гармонізації національних та міжнародних стандартів обліку та звітності // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: збірник тез доповідей Сьомої Міжнародної науково-практичної конференції

молодих вчених (м. Тернопіль, 25-26 лютого 2010 р.). Тернопіль: “Економічна думка”, 2010. С. 328-329. (0,2 друк. арк.).

42. Ізмайлов Я.О. Інноваційне забезпечення енергоефективності виробництва на підприємствах гірничо-металургійного комплексу з використанням імпортних технологій // Сучасні технології розробки рудних родовищ. Еколого-економічні наслідки діяльності підприємств ГМК: зб. наук. праць за результатами роботи III Міжн. наук.-технічн. конф. (м. Кривий Ріг, 19 червня 2015 р.). Кривий Ріг, 2015. С.110-111 (0,2 друк. арк.).

43. Ізмайлов Я.О. Напрями підвищення аналітичності та прозорості обліку міжнародних операцій підприємств-резидентів України // Соціально-економічні аспекти розвитку економіки та менеджменту: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (м. Львів, 25-26 вересня 2015р.). Львів: ЛЕФ, 2015. С. 21-24. (0,22 друк. арк.).

44. Ізмайлов Я.О. Особливості порядку обліку іноземної валюти на підприємствах України в чинній системі регламентів // Показники та фактори конкурентоспроможності національної економіки: матеріали Міжн. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2-3 жовтня 2015 р.). Дніпро: НО “Перспектива”, 2015. С. 33-37. (0,2 друк. арк.).

45. Ізмайлов Я.О. Формування облікової інформації про міжнародні товарообмінні (бартерні) операції підприємств України // Сучасні міжнародні економічні відносини: проблеми та розвиток: збірник тез наукових робіт учасників Міжн. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16-17 жовтня 2015р.). Одеса: ЦЕДР, 2015. С. 28-32 (0,21 друк. арк.).

46. Ізмайлов Я.О. Концептуальні засади облікової політики підприємств України на шляху євроконвергенції бухгалтерського обліку // Соціально-економічний розвиток держави: досвід, проблеми, перспективи: збірник матеріалів Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 23-24 жовтня 2015р.). У 2-х ч. Київ: ГО “КЕНЦ”, 2015. Ч. 1. С.13-16. (0,2 друк. арк.).

47. Ізмайлов Я.О., Єгорова І.Г. Шляхи вдосконалення комплексу міжнародних маркетингових комунікацій гірничо-збагачувальних комбінатів України // Сучасні виклики розвитку світової економіки: матеріали IV Міжн. наук.-практ. конф. (м. Київ, 19-20 листопада 2015 р.). К: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2015. С.187-190. (загальний обсяг 0,2 друк. арк., особисто здобувачу належать 0,1 друк. арк.: розроблені напрямки міжнародних маркетингових комунікацій гірничо-збагачувальних комбінатів).

48. Ізмайлов Я.О. Подання інформації про інвестиції в інновації у фінансовій звітності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: матеріали VIII міжн. наук.-практ. конф. (м. Черкаси, 18-20 травня 2011р.). Черкаси: ЧДТУ, 2011. С. 83-85. (0,2 друк. арк.).

Інші видання:

49. Ізмайлов Я.О., Бошко А.О., Овдіна Н.О. Вплив комп'ютеризованих інформаційних систем бухгалтерського обліку на формування обліково-аналітичної інформації, прогнозування і прийняття управлінських рішень // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 5. С. 19-32. (загальний обсяг 0,84 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,42 друк. арк.: розроблений алгоритм моделі обліку господарських операцій).

50. Ізмайлов Я.О. Розвиток системи обліку інтелектуального капіталу // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 3. С. 2-17. (0,82 друк. арк.).

51. Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік нарахування та використання ресурсів на інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. №1. С. 6-20. (0,98 друк. арк.).

52. Ізмайлов Я.О. Вдосконалення обліку капітальних інвестицій у підвищення інноваційно-технологічного рівня підприємств України // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 11-12. С. 17-28 (0,84 друк. арк.).

53. Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік проведення науково-дослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 10. С. 9-22 (0,81 друк. арк.).

54. Ізмайлов Я.О. Вдосконалення обліку та аналізу витрат з поліпшення і ремонтів основних засобів в системі господарської діяльності підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 9. С. 2-12 (0,91 друк. арк.).

55. Ізмайлов Я.О. Систематизація функцій та завдань бухгалтерського обліку господарської діяльності підприємств // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 6. С. 27-34 (0,79 друк. арк.).

56. Ізмайлов Я.О. Експортні операції та їх відображення в системі бухгалтерського обліку на підприємствах України // Вісник Криворізького національного університету: збірник наукових праць. 2015. Випуск 39. С. 127-132. (0,78 друк. арк.).

57. Izmaylov Y.O. Investments and innovations as objects of accounting and business analysis of subjects of international business // Globalne aspekty Ekonomii Światowej i Stosunków Międzynarodowych w warunkach niestabilności gospodarczej: monografia Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, Częstochowa, Akademia Polonijna, 2016. S. 669-679 (загальний обсяг 42,4 друк. арк., особисто здобувачу належить 0,92 друк. арк.: теоретичне обґрунтування сутності і класифікації інвестицій та інновацій, як об'єктів обліку і аналізу).

58. Кожухова Т.В., Карабаза І.А., Ізмайлов Я.О., Лежненко Л.І. Облік міжнародних операцій: навч. посіб. для студентів ВНЗ / ДВНЗ “Криворізький національний університет”. Кривий Ріг: Діонат, 2014. 235 с. (загальний обсяг 14,7 друк. арк., особисто здобувачу належить 4,22 друк. арк.: розділ 1 “Міжнародна діяльність та організація обліку міжнародних операцій”, розділ 2 “Основні положення договорів (контрактів) у міжнародній діяльності”, розділ 8 “Облік міжнародних інвестиційних операцій”).

59. Єгорова І.Г., Матукова Г.І., Ізмайлов Я.О., Куценко А.В., Мацюра С.І. Міжнародна інвестиційна діяльність: навч. посіб. – Кривий Ріг: “Видавничий дім”, 2010. 291 с. (загальний обсяг 15,2 друк. арк., особисто здобувачу належить 2,24 друк. арк.: розділ 7 “Облік інвестицій”).

АНОТАЦІЯ

Ізмайлов Я.О. Бухгалтерський облік та аналіз господарської діяльності підприємств в умовах інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України.– Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет Міністерства освіти і науки України, Житомир, 2018.

У дисертації розвинуто теорію та методологію, розроблено організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку та аналізу господарської діяльності підприємств з

визначенням пріоритетних об'єктів-стимуляторів, оновленим складом функцій, завдань та модифікацією принципів відповідно до умов інвестиційно-інноваційного розвитку. Удосконалено порядок відображення в обліково-аналітичній системі підприємств інформації про інвестиції, інновації, необоротні активи, НДДКТР, інтелектуальний капітал, гудвіл тощо. Запропоновано теоретико-методологічну модель складання інтегрованої звітності. Обґрунтовано складові організації технології облікового процесу в умовах цифровізації та глобалізації економічних відносин. Розроблено механізм поетапного економічного аналізу інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств.

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічний аналіз, інвестиційно-інноваційний розвиток, інвестиції, інновації, необоротні активи, інтелектуальний капітал, гудвіл, синергетичні ефекти, інтегрована звітність

АННОТАЦІЯ

Измайлов Я.А. Бухгалтерский учет и анализ хозяйственной деятельности предприятий в условиях инвестиционно-инновационного развития экономики Украины.– Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет Министерства образования и науки Украины, Житомир, 2018.

В диссертации усовершенствована теория и методология, разработаны организационно-методические положения бухгалтерского учета и анализа хозяйственной деятельности предприятий с определением приоритетных объектов-стимуляторов, обновленным составом функций, задач и модификацией принципов в соответствии с условиями инвестиционно-инновационного развития. Усовершенствован порядок отражения в учетно-аналитической системе предприятий информации про инвестиции, инновации, внеоборотные активы, НДДКТР, интеллектуальный капитал, гудвилл и др. Предложена теоретико-методологическая модель составления интегрированной отчетности. Обоснованы составляющие организации технологии учетного процесса в условиях цифровизации и глобализации экономических отношений. Разработан механизм поэтапного экономического анализа инвестиционно-инновационного развития предприятий.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, экономический анализ, инвестиционно-инновационное развитие, инвестиции, инновации, внеоборотные активы, интеллектуальный капитал, гудвилл, синергетические эффекты, интегрированная отчетность

ANNOTATION

Izmaylov Y.O. Accounting and analysis of economic activity of enterprises in conditions of investment-innovative development of Ukraine's economy. – Manuscript.

Thesis for a doctoral degree in economics, speciality 08.00.09 – Accounting, Analysis and Auditing (by types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Zhytomyr, 2018.

The thesis is devoted to the formation of evidence-based proposals on the theory development and improvement of the methodology and organization of accounting and analysis of economic activity of enterprises in conditions of investment-innovative development of Ukraine's economy.

The preconditions and directions of the development of the theory and methodology of accounting and economic analysis in conditions of investment-innovative development have been substantiated. The chain character of the process of investment-innovative development, during which there is a consistent generation of innovations through investments in geometric progression to infinity, has been revealed. The model of the interconnection of investment-innovative development of enterprises and the national economy with the reflection of the main indicators, factors of influence on the expected results and determination of the role of accounting and economic analysis in the management of sustainable development of the national economy and economic entities has been proposed.

The list of basic accounting objects, which are supposed to ensure the investment- innovative development of economic activity of enterprises and economy of Ukraine, as well as challenges and prospects of improving this branch of accounting have been determined. The concept-categorical apparatus has been improved by providing author's definitions, the meaningful interpretation and classification of categories: "development", "investment-innovative development" at the micro and macro level, "investment", "innovation", "fixed assets", "intellectual capital" , "goodwill". The theoretical and methodological design of improved systems of accounting and economic analysis of economic activity of enterprises with the expansion and updating of the composition of functions, tasks and modifications of the principles in accordance with the conditions of investment-innovative development of the economy has been developed. It allows creating appropriate organizational and methodical provisions of accounting and analytical support for management of investment-innovative activity of enterprises for the purpose of segmental optimization, increase in reliability and relevance of productive information.

A more rational methodical approach to accounting for business operations with intellectual capital has been proposed. It provides for the algorithmization of the modeling of the automated process of accounting for synergies effects from the use of production capacities, personnel skills, organizational benefits, goodwill, investments, intellectual capital, innovations, intangible assets in various combinations to reflect the amounts generated as a result of the mutual influence of factors of investment-innovative development of the enterprise. Methodical approaches to the reflection of information on the formation and use of resources from own, borrowed and attracted sources for financing investment-innovative development in the accounting system have been justified, which allows to transparently, reliably and effectively control and manage the received and actually used resources for enterprise development.

The theoretic-methodological model of compilation of integrated reporting by the definition of its main structural components has been proposed. It allows the interested users to evaluate the economic, social and environmental performance of the enterprise's economic activity, to transparently track the change in the main indicators of its investment-innovative development.

It has been proved that the components of the organization of the technology of the accounting process in the conditions of digitalization and globalization of economic relations are the technique of organization and keeping records, methodological support, the organization of the work of the accountant, the organization of accounting development and internal control. The concept of the development of accounting in Ukraine in the medium-term perspective has been formed, which makes it possible to positively influence the compliance of the accounting information with the dynamically changing requirements imposed by different users for making effective decisions in the conditions of investment-innovative development, digitalization and

globalization of public relations. A draft provision (standard) of accounting "Innovative activity" has been developed. It establishes clear rules and defines the methodological bases for the formation of information on innovation activities in the composition of investment, operational and financial activities in the accounting of enterprises, thus increasing the reliability and transparency of the display of these operations. The necessity of introducing into the educational process of the developed discipline of the special training module "Accounting and analytical support of investment-innovative development" as part of the elemental composition of the organization of labor development and professional activity of accountants has been substantiated. It will form students' competence in obtaining and using accounting and analytical information for managing investment-innovative development at the mega-, macro- and micro-level. The main directions of development of training of specialists of HEI-s in the specialty "Accounting and taxation" have been offered. The mechanism of the stage-by-stage economic analysis of investment-innovative development has been worked out. This mechanism makes it possible to objectively and transparently assess trends, the structure of quantitative and qualitative changes, opportunities, efficiency and reserves for improving the economic activity of the enterprise, and then to make informed investment-innovative solutions for business development. A system of interrelated analytical indicators in the methodology for analyzing the improvement and ongoing repairs of fixed assets that create the prerequisites for the effective management of fixed assets through the correct choice of the way to restore the lost consumer properties, has been proposed. An algorithm for calculating a modified indicator of the comparative efficiency of costs for improving the functioning or purchasing of new production equipment has been presented. The use of this algorithm will ensure the generation of an information cluster for selecting one of the alternative playback options (i.e., improving or updating) of the active part of fixed assets.

Key words: accounting, economic analysis, investment-innovative development, investment, innovations, fixed assets, intellectual capital, goodwill, synergetic effects, integrated reporting.

Підписано до друку 16.08.2018 р.
Формат 60x90 1/16. Папір друкарський. Друк офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 1,9.
Наклад 150. Замовлення № 54
Віддруковано з готових оригіналів-макетів автора
у Житомирському державному технологічному університеті
10005, Україна, м. Житомир, вул. Чуднівська, 103,
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
ЖТ № 08 від 26.03.2004 р.